

Spis treści

I Akty, których publikacja jest obowiązkowa

- ★ **Rozporządzenie (WE) nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą ⁽¹⁾** 1
- ★ **Dyrektywa 2006/52/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. zmieniająca dyrektywę 95/2/WE w sprawie dodatków do żywności innych niż barwniki i substancje słodzące oraz dyrektywę 94/35/WE w sprawie substancji słodzących używanych w środkach spożywczych** 10
- ★ **Dyrektywa 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana)** 23

I

(Akty, których publikacja jest obowiązkowa)

ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 1107/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z dnia 5 lipca 2006 r.

w sprawie praw osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej podróżujących drogą lotniczą

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 80 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,

po konsultacji z Komitetem Regionów,

działając zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Jednolity rynek usług lotniczych powinien przynosić korzyść ogółowi obywateli. Dlatego też osoby niepełnosprawne oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej, spowodowanej niepełnosprawnością, wiekiem lub jakimkolwiek innym czynnikiem, powinny mieć możliwości podróżowania drogą lotniczą porównywalne z możliwościami innych obywateli. Osoby niepełnosprawne oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej mają takie samo jak wszyscy inni obywatele prawo do swobodnego przemieszczania się, do wolności wyboru oraz do niedyskryminacji. Dotyczy to podróży lotniczych, podobnie jak i innych dziedzin życia.
- (2) Osoby niepełnosprawne oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej powinny zatem mieć dostęp do przewozu i nie powinno się odmawiać im prawa do przewozu na podstawie ich niepełnosprawności lub braku sprawności ruchowej, z wyjątkiem przypadków uzasadnionych względami bezpieczeństwa i określonych przepisami prawa. Przed przyjęciem rezerwacji osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej, przewoźnicy lotniczy, ich przedstawiciele oraz organizatorzy wycieczek powinni dolożyć wszelkich należytych starań w celu sprawdzenia, czy istnieje jakikolwiek powód uzasadniony względami bezpieczeństwa, który uniemożliwiłby przyjęcie takich osób na pokład na dany lot.
- (3) Niniejsze rozporządzenie nie powinno wpływać na inne prawa pasażerów ustanowione prawodawstwem wspólnotowym, a w szczególności dyrektywą Rady 90/314/EWG

z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek ⁽³⁾ oraz rozporządzeniem (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającym wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów ⁽⁴⁾. Jeżeli to samo zdarzenie stanowiłoby podstawę do skorzystania z takiego samego prawa do zwrotu kosztów lub zmiany rezerwacji na podstawie jednego z powyższych aktów prawnych oraz na mocy niniejszego rozporządzenia, to osoba w ten sposób uprawniona powinna mieć możliwość skorzystania ze swego prawa wyłącznie jeden raz, zgodnie z własnym uznaniem.

- (4) Aby osoby niepełnosprawne oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej miały takie same możliwości podróżowania drogą lotniczą jak inni obywatele, powinno zapewnić im się pomoc, odpowiadającą ich szczególnym potrzebom, w portach lotniczych, jak również na pokładzie samolotu poprzez zatrudnienie niezbędnego personelu i zapewnienie niezbędnego sprzętu. Mając na względzie integrację społeczną, zainteresowane osoby powinny otrzymać taką pomoc bez dodatkowych opłat.
- (5) Pomoc udzielana w portach lotniczych znajdujących się na terytorium Państwa Członkowskiego, do którego stosują się postanowienia Traktatu, powinna, między innymi, umożliwić osobom niepełnosprawnym oraz osobom o ograniczonej sprawności ruchowej przemieszczenie się z wyznaczonego punktu przylotu w porcie lotniczym do samolotu oraz z samolotu do wyznaczonego punktu odlotu z portu lotniczego, wraz z wejściem na pokład i zejściem z pokładu samolotu. Powyższe punkty powinny być oznaczone przynajmniej przy wejściach głównych do budynków terminalu, w strefach ze stoiskami odprawy, w pociągu, w kolejce naziemnej, na przystankach metra i autobusu, na postojach taksówek i w innych punktach dojazdowych oraz na parkingach samochodowych w portach lotniczych. Pomoc powinna być zorganizowana w sposób pozwalający uniknąć zakłóceń i opóźnień, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokich i jednakowych standardów w całej Wspólnocie i przy wykorzystaniu w najlepszy sposób zasobów, bez względu na port lotniczy lub przewoźnika lotniczego.

⁽¹⁾ Dz.U. C 24 z 31.1.2006, str. 12.

⁽²⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 15 grudnia 2005 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym) i decyzja Rady z dnia 9 czerwca 2006 r.

⁽³⁾ Dz.U. L 158 z 23.6.1990, str. 59.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 46 z 17.2.2004, str. 1.

- (6) Aby osiągnąć te cele, zapewnianie wysokiej jakości pomocy w portach lotniczych powinno leżeć w zakresie odpowiedzialności centralnego organu. Ponieważ organy zarządzające portami lotniczymi odgrywają główną rolę w świadczeniu usług we wszystkich ich portach lotniczych, ogólna odpowiedzialność w tym zakresie powinna zostać powierzona właśnie im.
- (7) Organy zarządzające portami lotniczymi mogą samodzielnie udzielać pomocy osobom niepełnosprawnym oraz osobom o ograniczonej sprawności ruchowej. Alternatywnie, mając na uwadze pozytywną rolę, jaką odgrywali w przeszłości niektórzy operatorzy i przewoźnicy lotniczy, organy zarządzające mogą zawierać z osobami trzecimi umowy o udzielaniu tej pomocy, bez uszczerbku dla stosowania właściwych przepisów prawa wspólnotowego, w tym przepisów dotyczących zamówień publicznych.
- (8) Pomoc powinna być finansowana w taki sposób, aby sprawiedliwie rozłożyć ciężar na wszystkich pasażerów korzystających z portu lotniczego i uniknąć czynników zniechęcających do przewozu osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej. Najskuteczniejszym sposobem finansowania wydaje się być nałożenie na każdego przewoźnika lotniczego, korzystającego z portu lotniczego, opłaty proporcjonalnej do liczby pasażerów przewożonych przez niego do lub z portu lotniczego.
- (9) W celu zapewnienia, w szczególności, że opłaty nałożone na przewoźnika lotniczego są współmierne do pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, oraz że opłaty te nie służą finansowaniu działalności organu zarządzającego, innej niż działalność związana z udzielaniem takiej pomocy, opłaty powinny być zatwierdzane i stosowane przy zachowaniu pełnej przejrzystości. Dyrektywa Rady 96/67/WE z dnia 15 października 1996 r. w sprawie dostępu do rynku usług obsługi naziemnej w portach lotniczych Wspólnoty ⁽¹⁾, a w szczególności zawarte w niej przepisy w sprawie rozdzielania księgowości, powinna w związku z tym mieć zastosowanie, o ile nie pozostaje to w sprzeczności z niniejszym rozporządzeniem.
- (10) Przy organizowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej oraz szkolenia swoich pracowników porty lotnicze oraz przewoźnicy lotniczy powinni mieć na uwadze Dokument 30 część I sekcja 5, wraz z załącznikami, Europejskiej Konferencji Lotnictwa Cywilnego (ECAC), w szczególności Kodeks dobrego postępowania w obsłudze naziemnej osób o ograniczonej sprawności ruchowej przedstawiony w załączniku J do tego dokumentu, w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia.
- (11) Przy podejmowaniu decyzji w sprawie projektów nowych portów lotniczych i terminali, oraz jako element większych prac remontowych, organy zarządzające portami lotniczymi powinny, tam gdzie jest to możliwe, uwzględnić potrzeby osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej. Podobnie przewoźnicy lotniczy powinni, tam gdzie jest to możliwe, uwzględnić tego rodzaju potrzeby przy podejmowaniu decyzji w sprawie projektów nowych statków powietrznych lub remontowania statków używanych.
- (12) Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych ⁽²⁾ powinna być ściśle egzekwowana w celu zagwarantowania poszanowania prywatności osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej oraz zapewnienia, że wymagane informacje służą jedynie do wypełnienia obowiązków w zakresie udzielania pomocy określonych w niniejszym rozporządzeniu i nie są wykorzystywane przeciwko pasażerom ubiegającym się o przedmiotowe usługi.
- (13) Wszystkie istotne informacje dostarczane pasażerom lotniczym powinny być dostarczane w alternatywnych formach dostępnych dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej oraz powinny być przynajmniej w tych samych językach, co informacje dostępne dla pozostałych pasażerów.
- (14) W przypadku gdy, przy obsłudze w porcie lotniczym lub podczas transportu na pokładzie samolotu, dojdzie do zgubienia lub uszkodzenia wózka inwalidzkiego lub innego sprzętu służącego poruszaniu się lub urządzeń do udzielania pomocy, pasażer, do którego ten sprzęt należał, powinien uzyskać odszkodowanie, zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego.
- (15) Państwa Członkowskie powinny nadzorować i zapewniać przestrzeganie niniejszego rozporządzenia oraz wyznaczyć właściwy organ odpowiedzialny za stosowanie jego przepisów. Nadzór ten nie wpływa na prawa osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej do dochodzenia odszkodowania przed sądami zgodnie z prawem krajowym.
- (16) Istotne jest, aby osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej, która uzna, że doszło do naruszenia niniejszego rozporządzenia, mogła zgłosić to organowi zarządzającemu portem lotniczym lub danemu przewoźnikowi lotniczemu, zależnie od okoliczności. Jeżeli osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej nie uzyska w ten sposób zadośćuczynienia, powinna ona mieć możliwość złożenia zażalenia do organu lub organów wyznaczonych w tym celu przez właściwe Państwo Członkowskie.
- (17) Skargi dotyczące pomocy udzielanej w porcie lotniczym powinny być wnoszone do organu lub organów wyznaczonych do stosowania niniejszego rozporządzenia przez Państwo Członkowskie, na którego terytorium znajduje się port lotniczy. Skargi dotyczące pomocy udzielanej przez przewoźnika lotniczego powinny być wnoszone do organu lub organów wyznaczonych do stosowania niniejszego rozporządzenia przez Państwo Członkowskie, które wydało przewoźnikowi lotniczemu licencję na prowadzenie działalności.

⁽¹⁾ Dz.U. L 272 z 25.10.1996, str. 36. Dyrektywa zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 284 z 31.10.2003, str. 1).

⁽²⁾ Dz.U. L 281 z 23.11.1995, str. 31. Dyrektywa zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003.

- (18) Państwa Członkowskie powinny ustanowić sankcje za naruszenie niniejszego rozporządzenia i zapewnić stosowanie tych sankcji. Sankcje, które mogłyby obejmować nakazanie wypłat odszkodowań dla osób poszkodowanych, powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.
- (19) W związku z tym, że cele niniejszego rozporządzenia, mianowicie zapewnienie wysokiego i jednakowego poziomu ochrony i pomocy we wszystkich Państwach Członkowskich oraz zapewnienie, aby podmioty gospodarcze działały zgodnie ze zharmonizowanymi warunkami obowiązującymi na jednolitym rynku, nie mogą zostać osiągnięte w wystarczający sposób przez Państwa Członkowskie, a ze względu na skalę lub skutki działania mogą być lepiej osiągnięte na poziomie Wspólnoty, Wspólnota może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wychodzi poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tych celów.
- (20) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych i przestrzega zasad uznanych w szczególności przez Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
- (21) Ustalenia dotyczące szerszej współpracy w zakresie wykorzystania portu lotniczego w Gibraltarze zostały uzgodnione w Londynie w dniu 2 grudnia 1987 r. przez Królestwo Hiszpanii i Zjednoczone Królestwo we wspólnej deklaracji ministrów spraw zagranicznych obu państw. Ustalenia te nie weszły jeszcze w życie,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1

Cel i zakres

- Niniejsze rozporządzenie ustanawia zasady ochrony i udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym oraz osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, podróżującym drogą lotniczą, zarówno w celu zapewnienia im ochrony przed dyskryminacją, jak i w celu zapewnienia, że zostanie im udzielona pomoc.
- Przepisy niniejszego rozporządzenia stosuje się do osób niepełnosprawnych oraz do osób o ograniczonej sprawności ruchowej, korzystających lub zamierzających skorzystać z handlowych przewozów pasażerskich rozpoczynających się, kończących się lub z przesiadką w porcie lotniczym znajdującym się na terytorium Państwa Członkowskiego, do którego stosują się postanowienia Traktatu.
- Artykuły 3, 4 i 10 stosują się również do pasażerów rozpoczynających lot w porcie lotniczym znajdującym się w państwie trzecim do portu lotniczego znajdującego się na terytorium Państwa Członkowskiego, do którego stosuje się postanowienia Traktatu, jeżeli faktyczny przewoźnik lotniczy jest wspólnotowym przewoźnikiem lotniczym.
- Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na prawa pasażerów ustanowione dyrektywą 90/314/EWG oraz na podstawie rozporządzenia (WE) nr 261/2004.

5. W przypadku sprzeczności przepisów niniejszego rozporządzenia z przepisami dyrektywy 96/67/WE stosuje się niniejsze rozporządzenie.

6. Stosowanie niniejszego rozporządzenia w stosunku do portu lotniczego w Gibraltarze uważa się za niestanowiące uszczerbku dla odpowiednich stanowisk prawnych Królestwa Hiszpanii oraz Zjednoczonego Królestwa w odniesieniu do sporu dotyczącego władzy nad terytorium, na którym znajduje się port lotniczy.

7. Stosowanie niniejszego rozporządzenia w stosunku do portu lotniczego w Gibraltarze zawieszają się do czasu wejścia w życie ustaleń zawartych we wspólnej deklaracji ministrów spraw zagranicznych Królestwa Hiszpanii i Zjednoczonego Królestwa z dnia 2 grudnia 1987 r. Rządy Hiszpanii i Zjednoczonego Królestwa informują Radę o dacie ich wejścia w życie.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- „osoba niepełnosprawna” lub „osoba o ograniczonej sprawności ruchowej” oznacza każdą osobę, której możliwość poruszania się jest ograniczona podczas korzystania z transportu na skutek jakiegokolwiek niesprawności fizycznej (zmysłowej lub ruchowej, trwałej lub przejściowej), upośledzenia lub niesprawności umysłowej, lub każdej innej przyczyny niepełnosprawności, lub wieku, i której sytuacja wymaga specjalnej uwagi oraz dostosowania usług dostępnych dla wszystkich pasażerów do szczególnych potrzeb takiej osoby;
- „przewoźnik lotniczy” oznacza przedsiębiorstwo transportu lotniczego posiadające ważną licencję na prowadzenie działalności;
- „faktyczny przewoźnik lotniczy” oznacza przewoźnika lotniczego wykonującego lub zamierzającego wykonać lot zgodnie z umową zawartą z pasażerem lub działającego w imieniu innej osoby prawnej lub fizycznej, mającej umowę z tym pasażerem;
- „wspólnotowy przewoźnik lotniczy” oznacza przewoźnika lotniczego posiadającego ważną licencję na prowadzenie działalności przyznaną przez Państwo Członkowskie zgodnie z rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2407/92 z dnia 23 lipca 1992 r. w sprawie przyznawania licencji przewoźnikom lotniczym (¹);
- „organizator wycieczek” oznacza organizatora lub punkt sprzedaży detalicznej w rozumieniu art. 2 ust. 2 i 3 dyrektywy 90/314/EWG, z wyjątkiem przewoźnika lotniczego;
- „organ zarządzający portem lotniczym” lub „organ zarządzający” oznacza organ, którego celem zgodnie z ustawodawstwem krajowym jest w szczególności administrowanie i zarządzanie infrastrukturą portu lotniczego oraz koordynowanie i kontrolowanie działalności różnych podmiotów gospodarczych działających w porcie lotniczym lub w systemie portu lotniczego;

(¹) Dz.U. L 240 z 24.8.1992, str. 1.

- g) „użytkownik portu lotniczego” oznacza jakąkolwiek osobę fizyczną lub prawną odpowiedzialną za przewóz pasażerów drogą lotniczą z lub do danego portu lotniczego;
- h) „komitet użytkowników portu lotniczego” oznacza komitet przedstawicieli użytkowników portu lotniczego lub reprezentujących ich organizacji;
- i) „rezerwacja” oznacza fakt posiadania przez pasażera biletu lub innego dowodu potwierdzającego, że rezerwacja została przyjęta i zarejestrowana przez przewoźnika lotniczego lub organizatora wycieczek;
- j) „port lotniczy” oznacza teren przystosowany do lądowania, startowania i manewrów statków powietrznych, łącznie z urządzeniami pomocniczymi niezbędnymi do wykonywania tych manewrów w warunkach ruchu lotniczego oraz świadczenia usług lotniczych, w tym urządzenia pomocnicze potrzebne do świadczenia handlowych przewozów pasażerskich;
- k) „parking samochodowy w porcie lotniczym” oznacza parking samochodowy znajdujący się w granicach portu lotniczego lub pod bezpośrednią kontrolą organu zarządzającego portem lotniczym, który służy bezpośrednio pasażerom korzystającym z tego portu lotniczego;
- l) „handlowe przewozy pasażerskie” oznaczają usługi transportu pasażerów drogą lotniczą świadczone przez przewoźnika lotniczego w ramach lotów rozkładowych lub nierozkładowych, oferowanych ogółowi społeczeństwa za stosowną opłatą, oddzielnie lub jako część pakietu usług.
- b) jeśli rozmiar samolotu lub jego drzwi czynią fizycznie niemożliwym wprowadzenie na pokład lub przewóz tej osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej.

W przypadku odmowy przyjęcia rezerwacji z przyczyn, o których mowa w akapicie 1 lit. a) lub b), przewoźnik lotniczy, jego przedstawiciel lub organizator wycieczek podejmują należyte starania w celu zaproponowania danej osobie możliwego do zaakceptowania rozwiązania alternatywnego.

Osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej, której odmówiono wstępu na pokład ze względu na jej niepełnosprawność lub ograniczoną sprawność ruchową, a także osoba jej towarzysząca zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu, mają prawo do zwrotu kosztów lub zmiany planu podróży zgodnie z art. 8 rozporządzenia (WE) nr 261/2004. Prawo do skorzystania z możliwości lotu powrotnego lub zmiany planu podróży uzależnione jest od spełnienia wszystkich wymogów bezpieczeństwa.

2. Na takich samych warunkach, o których mowa w ust. 1 akapit 1 lit. a), przewoźnik lotniczy, jego przedstawiciel lub organizator wycieczek mogą wymagać, aby osobie niepełnosprawnej lub osobie o ograniczonej sprawności ruchowej towarzyszyła inna osoba zdolna do udzielenia niezbędnej pomocy tej osobie.

3. Przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel udostępni publicznie, w dostępnych formach i przynajmniej w tych samych językach, co informacje udostępnione innym pasażerom, zasady bezpieczeństwa, które stosuje do przewozu osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej, jak również wszelkie ograniczenia dotyczące ich przewozu lub przewozu sprzętu do poruszania się ze względu na rozmiary samolotu. Organizator wycieczek udostępni takie zasady bezpieczeństwa i ograniczenia dotyczące lotów objętych zorganizowanymi podróżami, wakacjami i wycieczkami, które organizuje, sprzedaje lub oferuje do sprzedaży.

4. W przypadku gdy przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel, lub organizator wycieczek dokonują odstępstwa zgodnie z ust. 1 lub 2, powiadają oni niezwłocznie osobę niepełnosprawną lub osobę o ograniczonej sprawności ruchowej o przyczynach tego odstępstwa. Na żądanie przewoźnika lotniczego, jego przedstawiciela lub organizatora wycieczek przedstawiają osobie niepełnosprawnej lub osobie o ograniczonej sprawności ruchowej na piśmie wspomniane przyczyny w terminie pięciu dni roboczych od daty żądania.

Artykuł 3

Zapobieganie odmowie przewozu

Przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel lub organizator wycieczek nie mogą, ze względu na niepełnosprawność lub ograniczoną sprawność ruchową, odmówić:

- a) przyjęcia rezerwacji na lot rozpoczynający lub kończący się w porcie lotniczym, do którego stosuje się niniejsze rozporządzenie;
- b) zabrania na pokład osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej w takim porcie lotniczym, pod warunkiem że osoba ta posiada ważny bilet i rezerwację.

Artykuł 4

Odstępstwa, specjalne warunki i informacje

1. Nie naruszając przepisów art. 3, przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel lub organizator wycieczek mogą, ze względu na niepełnosprawność lub ograniczoną sprawność ruchową, odmówić przyjęcia rezerwacji lub zabrania na pokład osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej:

- a) w celu spełnienia mających zastosowanie wymogów bezpieczeństwa ustanowionych prawem międzynarodowym, wspólnotowym lub krajowym lub w celu spełnienia wymogów bezpieczeństwa ustanowionych przez organ, który wydał danemu przewoźnikowi lotniczemu certyfikat przewoźnika lotniczego;

Artykuł 5

Wyznaczenie punktów przylotu i wylotu

1. We współpracy z użytkownikami portu lotniczego, za pośrednictwem komitetu użytkowników portu lotniczego, jeżeli taki istnieje, oraz odpowiednich organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne i osoby o ograniczonej sprawności ruchowej, organ zarządzający portem lotniczym, uwzględniając warunki lokalne, wyznacza punkty przylotu i wylotu w granicach portu lotniczego lub w punkcie znajdującym się pod bezpośrednią kontrolą organu zarządzającego, zarówno

wewnątrz, jak i na zewnątrz budynków terminalu, w których osoby niepełnosprawne lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej mogą z łatwością powiadomić o swoim przybyciu do portu lotniczego i zwrócić się o pomoc.

2. Punkty przylotu i wylotu, o których mowa w ust. 1, są oznaczone w wyraźny sposób i oferują w dostępnych formach podstawowe informacje o portcie lotniczym.

Artykuł 6

Przekazywanie informacji

1. Przewoźnicy lotniczy, ich przedstawiciele i organizatorzy wycieczek podejmują wszelkie niezbędne środki w celu przyjmowania zgłoszeń potrzeby pomocy od osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej, we wszystkich ich punktach sprzedaży na terytorium Państwa Członkowskiego, do którego stosuje się postanowienia Traktatu, łącznie ze sprzedażą telefoniczną lub za pośrednictwem Internetu.

2. W przypadku gdy przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel, lub organizator wycieczek otrzyma zgłoszenie potrzeby pomocy, w terminie przynajmniej czterdziestu ośmiu godzin przed opublikowaną godziną odlotu przekazuje tę informację przynajmniej na trzydzieści sześć godzin przed opublikowaną godziną odlotu:

- a) organom zarządzającym portami lotniczymi stanowiącymi miejsce wylotu, przylotu i tranzytu; oraz
- b) faktycznemu przewoźnikowi lotniczemu, jeśli rezerwacja nie została dokonana u tego przewoźnika, chyba że tożsamość faktycznego przewoźnika lotniczego jest nieznaną w chwili zgłoszenia; w tym przypadku informacja zostaje przekazana tak szybko, jak jest to wykonalne.

3. We wszelkich innych przypadkach niż wspomniane w ust. 2 przewoźnik lotniczy lub jego przedstawiciel, lub organizator wycieczek przekazuje informację tak szybko, jak to możliwe.

4. Tak szybko, jak to możliwe po odlocie, faktyczny przewoźnik lotniczy informuje organ zarządzający docelowym portem lotniczym, jeżeli znajduje się on na terytorium Państwa Członkowskiego, do którego stosuje się postanowienia Traktatu, o liczbie osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej korzystających z tego lotu, które wymagają pomocy określonej w załączniku I oraz o charakterze tej pomocy.

Artykuł 7

Prawo do pomocy w portach lotniczych

1. Po przybyciu osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej do portu lotniczego, z którego osoba ta odbędzie podróż drogą lotniczą, organ zarządzający portem lotniczym jest odpowiedzialny za zapewnienie udzielenia pomocy określonej w załączniku I w taki sposób, aby ta osoba mogła skorzystać z lotu, na który ma rezerwację, pod warunkiem że szczególne potrzeby tej osoby w zakresie pomocy zostaną zgłoszone danemu przewoźnikowi lotniczemu, jego przedstawicielowi lub organizatorowi

wycieczek, co najmniej czterdzieści osiem godzin przed opublikowaną godziną odlotu. Zgłoszenie dotyczy również lotu powrotnego, jeżeli na dalszy lot i lot powrotny została zawarta umowa z tym samym przewoźnikiem lotniczym.

2. W przypadku gdy wymagane jest użycie certyfikowanego psa przewodnika, należy to uwzględnić, pod warunkiem że takie zgłoszenie zostało przedstawione przewoźnikowi lotniczemu lub jego przedstawicielowi lub organizatorowi wycieczek, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami krajowymi dotyczącymi przewożenia psów przewodników na pokładzie samolotu, w przypadku gdy przepisy takie istnieją.

3. Jeżeli nie dokonano żadnego zgłoszenia zgodnie z ust. 1, organ zarządzający podejmuje wszelkie należyte starania w celu udzielenia pomocy określonej w załączniku I w taki sposób, aby dana osoba mogła skorzystać z lotu, na który ma rezerwację.

4. Przepisy ust. 1 stosuje się, pod warunkiem, że:

- a) dana osoba stawi się do odprawy:
 - i) o godzinie określonej z góry na piśmie (w tym również za pomocą środków elektronicznych) przez przewoźnika lotniczego lub jego przedstawiciela lub organizatora wycieczek; lub
 - ii) jeżeli nie jest określona godzina, nie później niż jedną godzinę przed opublikowaną godziną odlotu;

lub

- b) dana osoba dotrze do punktu w granicach portu lotniczego wyznaczonego zgodnie z art. 5:
 - i) o godzinie określonej z góry na piśmie (w tym również za pomocą środków elektronicznych) przez przewoźnika lotniczego lub jego przedstawiciela lub organizatora wycieczek; lub
 - ii) jeżeli nie jest określona godzina, nie później niż dwie godziny przed opublikowaną godziną odlotu.

5. W przypadku gdy osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej przemieszcza się tranzytem przez port lotniczy, do którego stosuje się niniejsze rozporządzenie lub jeżeli dla tej osoby przewoźnik lotniczy lub organizator wycieczek dokonał zmiany rezerwacji na inny lot, organ zarządzający jest odpowiedzialny za zapewnienie udzielenia pomocy określonej w załączniku I w taki sposób, aby zainteresowana osoba mogła skorzystać z lotu, na który ma rezerwację.

6. Po przybyciu drogą lotniczą osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej do portu lotniczego, do którego stosuje się niniejsze rozporządzenie, organ zarządzający portem lotniczym jest odpowiedzialny za zapewnienie udzielenia pomocy określonej w załączniku I w taki sposób, aby osoba ta mogła dotrzeć do punktu swojego wylotu z portu lotniczego, o którym mowa w art. 5.

7. Udzielana pomoc jest w miarę możliwości dostosowana do szczególnych potrzeb poszczególnych pasażerów.

Artykuł 8

Odpowiedzialność za udzielenie pomocy w portach lotniczych

1. Organ zarządzający portem lotniczym jest odpowiedzialny za zapewnienie udzielenia osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, bez dodatkowych opłat, pomocy określonej w załączniku I.

2. Organ zarządzający może sam udzielać takiej pomocy. Ewentualnie, zgodnie ze spoczywającą na nim odpowiedzialnością i zawsze pod warunkiem zgodności z normami jakości, o których mowa w art. 9 ust. 1, organ zarządzający może zawrzeć z jedną lub kilkoma stronami trzecimi umowę o dostarczeniu pomocy. We współpracy z użytkownikami portu lotniczego, za pośrednictwem komitetu użytkowników portu lotniczego, jeżeli taki istnieje, organ zarządzający zawiera taką umowę lub umowy z własnej inicjatywy lub na wniosek, w tym na wniosek pochodzący od przewoźnika lotniczego, przy uwzględnieniu usług oferowanych w danym porcie lotniczym. W przypadku odrzucenia takiego wniosku organ zarządzający przedstawia uzasadnienie na piśmie.

3. Organ zarządzający portem lotniczym może, na zasadzie braku dyskryminacji, nałożyć specjalną opłatę na użytkowników portu lotniczego w celu sfinansowania tej pomocy.

4. Wysokość tej specjalnej opłaty jest rozsądna, powiązana z kosztami, przejrzysta i ustanowiona przez organ zarządzający portem lotniczym we współpracy z użytkownikami portu lotniczego, za pośrednictwem komitetu użytkowników portu lotniczego, jeżeli taki istnieje, lub jakiegokolwiek innego odpowiedniego podmiotu. Opłata jest dzielona pomiędzy użytkowników portu lotniczego proporcjonalnie do całkowitej liczby wszystkich pasażerów, jaką każdy z nich przewozi do i z tego portu lotniczego.

5. Organ zarządzający portem lotniczym prowadzi oddzielną księgowość dla działalności związanej z udzielaniem pomocy osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej od księgowości związanej z innym rodzajem działalności, zgodnie z bieżącą praktyką handlową.

6. Organ zarządzający portem lotniczym za pośrednictwem komitetu użytkowników portu lotniczego, jeżeli taki istnieje, lub innego odpowiedniego podmiotu, udostępnia użytkownikom lotniska, a także organowi lub organom wykonawczym, o których mowa w art. 14, zweryfikowany roczny przegląd pobranych opłat i dokonanych wydatków z przeznaczeniem na pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej.

Artykuł 9

Jakość norm w zakresie pomocy

1. Z wyjątkiem portów lotniczych, w których roczna wielkość ruchu handlowego wynosi mniej niż 150 000 pasażerów, organ zarządzający ustala normy jakości w zakresie pomocy określonej w załączniku I i określa wymagania w zakresie środków dla ich spełnienia, we współpracy z użytkownikami portu lotniczego, za pośrednictwem komitetu użytkowników portu lotniczego, jeżeli taki istnieje, oraz organizacjami reprezentującymi pasażerów niepełnosprawnych i pasażerów o ograniczonej sprawności ruchowej.

2. Przy ustalaniu takich norm należy w pełni uwzględnić uznane na arenie międzynarodowej polityki i kodeksy postępowania dotyczące ułatwienia przewozu osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej, w szczególności Kodeks dobrego postępowania w obsłudze naziemnej osób o ograniczonej sprawności ruchowej Europejskiej Konferencji Lotnictwa Cywilnego (ECAC).

3. Organ zarządzający portem lotniczym publikuje swoje normy jakości.

4. Przewoźnik lotniczy oraz organ zarządzający portem lotniczym mogą uzgodnić, że organ zarządzający portem lotniczym udziela pomocy o wyższym standardzie niż standard wymieniony w ust. 1 lub świadczy usługi dodatkowe w stosunku do określonych w załączniku I, dla pasażerów, których ten przewoźnik lotniczy przewozi do i z portu lotniczego.

5. W celu finansowania jednego lub drugiego, organ zarządzający portem lotniczym może nałożyć na przewoźnika lotniczego opłatę dodatkową oprócz opłaty wymienionej w art. 8 ust. 3, która jest przejrzysta, powiązana z kosztami i ustanowiona po konsultacji z danym przewoźnikiem lotniczym.

Artykuł 10

Pomoc udzielana przez przewoźników lotniczych

Przewoźnik lotniczy udziela bez dodatkowych opłat pomocy określonej w załączniku II osobie niepełnosprawnej lub osobie o ograniczonej sprawności ruchowej odlatującej, przylatującej lub przemieszczającej się tranzytem przez port lotniczy, do którego stosuje się niniejsze rozporządzenie, pod warunkiem że osoba ta spełnia warunki określone w art. 7 ust. 1, 2 i 4.

Artykuł 11

Szkolenie

Przewoźnicy lotniczy i organy zarządzające portami lotniczymi:

- zapewniają, aby zatrudniony przez nich, jak również przez podwykonawców personel udzielający bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej posiadał wiedzę w zakresie zaspokajania potrzeb osób o różnych rodzajach niepełnosprawności lub upośledzenia ruchowego;
- zapewniają wszystkim swoim pracownikom pracującym w porcie lotniczym, którzy mają bezpośredni kontakt z pasażerami, szkolenie w zakresie równego traktowania osób niepełnosprawnych i świadomości niepełnosprawności;
- zapewniają, aby przy zatrudnieniu wszyscy nowi pracownicy otrzymali szkolenie na temat niepełnosprawności, a także, jeżeli okaże się to potrzebne, aby zatrudniony personel otrzymał szkolenia odświeżające wiedzę.

Artykuł 12

Odszkodowanie za zagubione lub uszkodzone wózki inwalidzkie, inny sprzęt do poruszania się i urządzenia do udzielania pomocy

W przypadku gdy wózek inwalidzki lub inny sprzęt do poruszania się lub urządzenia do udzielania pomocy zostały

zagubione lub uszkodzone podczas obsługi na lotnisku lub w czasie przewozu na pokładzie samolotu, pasażer, do którego należy ten sprzęt, otrzymuje odszkodowanie zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego.

Artykuł 13

Niedopuszczalność wyłączeń

Nie można ograniczyć ani uchylić obowiązków wobec osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej przewidzianych na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 14

Organ wykonawczy i jego zadania

1. Każde Państwo Członkowskie wyznacza organ lub organy odpowiedzialne za wykonanie niniejszego rozporządzenia w odniesieniu do odlotów z lub przylotów do portów lotniczych znajdujących się na jego terytorium. W stosownych przypadkach organ ten lub organy podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia przestrzegania praw osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej, w tym przestrzegania norm jakości wymienionych w art. 9 ust. 1. Państwa Członkowskie powiadamiają Komisję o organie lub organach, które zostały wyznaczone.

2. W stosownych przypadkach Państwa Członkowskie zapewniają, aby organ lub organy wykonawcze wyznaczone na podstawie ust. 1 zapewniły także zadowalające wdrożenie art. 8, w tym w odniesieniu do przepisów dotyczących opłat, w celu uniknięcia nieuczciwej konkurencji. Mogą one również wyznaczyć do tego celu specjalny organ.

Artykuł 15

Procedura dotycząca skarg

1. Osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej, która uzna, że doszło do naruszenia niniejszego rozporządzenia, może zgłosić to organowi zarządzającemu portem lotniczym lub danemu przewoźnikowi lotniczemu, w zależności od przypadku.

2. Jeżeli osoba niepełnosprawna lub osoba o ograniczonej sprawności ruchowej nie może uzyskać w ten sposób zadośćuczynienia, skargi w sprawie domniemanego naruszenia

niniejszego rozporządzenia mogą być wnoszone do organu lub organów wyznaczonych na podstawie art. 14 ust. 1 lub do jakiegokolwiek innego właściwego organu wyznaczonego przez Państwo Członkowskie.

3. Organ Państwa Członkowskiego, do którego wniesiono skargę dotyczącą sprawy, za której rozpatrzenie odpowiedzialny jest wyznaczony organ innego Państwa Członkowskiego, przekazuje tę skargę organowi tego Państwa Członkowskiego.

4. Państwa Członkowskie podejmują środki w celu poinformowania osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej sprawności ruchowej o przysługujących im na mocy niniejszego rozporządzenia prawach i o możliwości wniesienia skargi do wyznaczonego organu lub organów.

Artykuł 16

Sankcje

Państwa Członkowskie określają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie do naruszeń niniejszego rozporządzenia i podejmują wszelkie środki niezbędne do zapewnienia wprowadzenia tych przepisów w życie. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Państwa Członkowskie zgłaszają te przepisy Komisji i niezwłocznie powiadamiają ją o każdej kolejnej zmianie ich dotyczącej.

Artykuł 17

Sprawozdanie

Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie funkcjonowania i skutków niniejszego rozporządzenia najpóźniej do dnia 1 stycznia 2010 r. Do sprawozdania dołączone są, jeżeli jest to konieczne, wnioski legislacyjne w sprawie dalszego szczegółowego wykonania przepisów niniejszego rozporządzenia lub jego przeglądu.

Artykuł 18

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się ze skutkiem od dnia 26 lipca 2008 r., z wyjątkiem art. 3 i 4, które stosuje się ze skutkiem od dnia 26 lipca 2007 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu, dnia 5 lipca 2006 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
J. BORRELL FONTELLES
Przewodniczący

W imieniu Rady
P. LEHTOMÄKI
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

Pomoc pozostająca w zakresie odpowiedzialności organów zarządzających portami lotniczymi

Pomoc i uzgodnienia niezbędne do umożliwienia osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej:

- zgłaszania swojego przybycia do portu lotniczego i swojego żądania otrzymania pomocy w wyznaczonych punktach wewnątrz i na zewnątrz budynków terminalu wymienionych w art. 5,
- przemieszczenia się z wyznaczonego punktu do stanowiska odprawy,
- dokonania odprawy i nadania bagażu,
- przemieszczenia się ze stanowiska odprawy do samolotu wraz z wypełnieniem procedury emigracyjnej, celnej i bezpieczeństwa,
- wejścia na pokład samolotu przy wykorzystaniu udostępnionych wind, wózków inwalidzkich lub innej potrzebnej pomocy, w zależności od okoliczności,
- przemieszczenia się od drzwi samolotu do ich miejsc,
- przechowania i pobrania bagażu w samolocie,
- przemieszczenia się z ich miejsc do drzwi samolotu,
- zejścia z pokładu samolotu przy wykorzystaniu udostępnionych wind, wózków inwalidzkich lub innej potrzebnej pomocy, w zależności od okoliczności,
- przemieszczenia się z samolotu do hali bagażowej i odbiór bagażu wraz z dopełnieniem procedury imigracyjnej, celnej i bezpieczeństwa,
- przemieszczenia się z hali bagażowej do wyznaczonego punktu,
- uzyskania lotów połączeniowych, gdy podróżują tranzytem, z pomocą udzieloną po stronie powietrznej i lądowej oraz w terminalach i pomiędzy terminalami, w zależności od potrzeb,
- przemieszczania się do toalet, jeżeli jest to konieczne.

W przypadku gdy osobie niepełnosprawnej lub osobie o ograniczonej sprawności ruchowej pomaga osoba towarzysząca, osoba ta musi, jeżeli jest to niezbędne, otrzymać pozwolenie na udzielenie koniecznej pomocy w porcie lotniczym oraz podczas wejścia na pokład i zejścia z pokładu.

Obsługa naziemna całego niezbędnego sprzętu do poruszania się, w tym sprzętu takiego, jak elektryczne wózki inwalidzkie, pod warunkiem powiadomienia z czterdziestoosmio godzinnym wyprzedzeniem oraz z zastrzeżeniem możliwych ograniczeń miejsca na pokładzie samolotu i pod warunkiem zastosowania odpowiedniego prawodawstwa dotyczącego towarów niebezpiecznych.

Tymczasowa wymiana uszkodzonego lub utraconego sprzętu do poruszania się, przy czym nie musi być on identyczny.

W stosownych wypadkach, naziemna obsługa certyfikowanych psów przewodników.

Przekazywanie w dostępnych formach informacji potrzebnych do korzystania z lotów.

ZAŁĄCZNIK II

Pomoc udzielana przez przewoźników lotniczych

Przewóz certyfikowanych psów przewodników w kabinie, z zastrzeżeniem przepisów krajowych.

Oprócz sprzętu medycznego, transport nie więcej niż dwóch urządzeń do poruszania się na jedną osobę niepełnosprawną lub osobę o ograniczonej sprawności ruchowej, w tym elektrycznych wózków inwalidzkich, pod warunkiem powiadomienia z czterdziestoosiogodzinnym wyprzedzeniem oraz z zastrzeżeniem możliwych ograniczeń miejsca na pokładzie samolotu i pod warunkiem zastosowania odpowiedniego prawodawstwa dotyczącego towarów niebezpiecznych.

Przekazywanie w dostępnych formach niezbędnych informacji o locie.

Podjęcie wszelkich należytych starań w celu rozdysponowania miejsc siedzących, tak aby sprostać potrzebom osób niepełnosprawnych lub o ograniczonej sprawności ruchowej zgodnie z prośbą i z zastrzeżeniem zachowania wymogów bezpieczeństwa i dostępności.

Pomoc w przemieszczaniu się do toalet, jeżeli jest to konieczne.

W przypadku gdy osobie niepełnosprawnej lub osobie o ograniczonej sprawności ruchowej pomaga osoba towarzysząca, przewoźnik lotniczy podejmie wszelkie należyte starania, by zapewnić takiej osobie miejsce obok osoby niepełnosprawnej lub osoby o ograniczonej sprawności ruchowej.

DYREKTYWA 2006/52/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z dnia 5 lipca 2006 r.

zmieniająca dyrektywę 95/2/WE w sprawie dodatków do żywności innych niż barwniki i substancje słodzące oraz dyrektywę 94/35/WE w sprawie substancji słodzących używanych w środkach spożywczych

czyh

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 95,

uwzględniając wniosek Komisji,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Dodatki do żywności mogą być dopuszczane do użycia w środkach spożywczych wyłącznie wtedy, jeżeli są zgodne z załącznikiem II do dyrektywy Rady 89/107/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących dodatków do żywności dopuszczonych do użycia w środkach spożywczych przeznaczonych do spożycia przez ludzi ⁽³⁾.
- (2) Dyrektywa 95/2/WE ⁽⁴⁾ ustanawia wykaz dodatków do żywności, które mogą być stosowane w obrębie Wspólnoty, oraz warunki ich stosowania.
- (3) Dyrektywa 94/35/WE ⁽⁵⁾ ustanawia wykaz substancji słodzących, które mogą być stosowane w obrębie Wspólnoty, oraz warunki ich stosowania.
- (4) Od czasu przyjęcia dyrektyw 95/2/WE i 94/35/WE dokonał się postęp techniczny w dziedzinie dodatków do żywności. Dyrektywy te powinny zostać odpowiednio zmienione w świetle tego postępu.
- (5) Na podstawie opinii Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), wydanej w dniu 26 listopada 2003 r., wprowadza się zmiany do istniejących zezwoleń w celu utrzymania zawartości nitrozoamin na jak

najniższym poziomie przez obniżenie poziomu dodawanych do żywności azotynów i azotanów z równoczesnym utrzymaniem bezpieczeństwa mikrobiologicznego produktów spożywczych. EFSA zaleca, aby ustalić w ustawodawstwie poziom zawartości azotynów i azotanów jako „ilość dodaną”. Według opinii EFSA to raczej ilość dodana azotynu aniżeli pozostałość przyczynia się do działania hamującego na *C. botulinum*. Obecnie obowiązujące przepisy powinny zostać zmienione w taki sposób, aby maksymalne dozwolone poziomy, jak podaje EFSA, w niepoddawanych obróbce cieplnej lub w poddawanych obróbce cieplnej produktach mięsnych, w serze i w rybach były ustalone jako ilości dodane. Jednakże wyjątkowo w przypadku niektórych tradycyjnie wytwarzanych produktów mięsnych powinno się ustalić maksymalne poziomy pozostałości, pod warunkiem prawidłowego opisanie i identyfikacji tych produktów. Poziomy te powinny zagwarantować, że akceptowane dzienne pobranie (ADI), ustalone przez Komitet Naukowy ds. Żywności w 1990 r., nie będzie przekraczane. Produkty, których nie wyszczególniono w niniejszej dyrektywie, ale które tradycyjnie wytwarza się w podobny sposób (tzn. podobne produkty), można w razie konieczności zaklasyfikować zgodnie z art. 5 i 6 dyrektywy 95/2/WE. Dla sera poziom ten powinno się ustalić jako ilość dodaną do mleka do produkcji sera. W przypadku procesu produkcji, w którym dodanie azotanu następuje po usunięciu serwatki i dodaniu wody, powinno to prowadzić do poziomów identycznych z tymi, które uzyskano by po bezpośrednim dodaniu azotanu do mleka do produkcji sera.

- (6) Dyrektywa 2003/114/WE zmieniająca dyrektywę 95/2/WE zobowiązała Komisję oraz EFSA do weryfikacji warunków stosowania p-hydroksybenzoesanów i ich soli sodowych, oznaczanych symbolami E 214 do E 219 przed dniem 1 lipca 2004 r. EFSA oceniła informację na temat bezpieczeństwa p-hydroksybenzoesanów i przedstawiła swoją opinię w dniu 13 lipca 2004 r. EFSA ustaliła dla całej grupy akceptowane dzienne pobranie (ADI) w wysokości 0-10 mg/kg masy ciała dla sumy estrów metylowych i etylowych kwasu p-hydroksybenzooesowego oraz ich soli sodowych. EFSA uznała, że ester propylowy kwasu p-hydroksybenzooesowego nie powinien zostać uwzględniony w ADI dla tej grupy, ponieważ substancja ta, w przeciwieństwie do estru metylowego i etylowego kwasu p-hydroksybenzooesowego, wpływała na hormony płciowe i męskie organy rozrodcze u młodych szczurów. W związku z tym oraz ze względu na brak wyraźnej dawki wywołującej widoczne szkodliwe działanie (ang. *no-observed-adverse-effect level*, NOAEL) EFSA nie była w stanie zalecić ADI dla estru propylowego kwasu p-hydroksybenzooesowego. Konieczne jest wycofanie estru propylowego kwasu p-hydroksybenzooesowego E 216 i soli sodowej estru propylowego kwasu p-hydroksybenzooesowego E 217 z dyrektywy 95/2/WE. Ponadto konieczne jest wycofanie stosowania p-hydroksybenzoesanów w płynnych suplementach żywnościowych.

⁽¹⁾ Dz.U. C 255 z 14.10.2005, str. 59.

⁽²⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 26 października 2005 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym). Decyzja Rady z dnia 2 czerwca 2006 r.

⁽³⁾ Dz.U. L 40 z 11.2.1989, str. 27. Dyrektywa ostatnio zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 284 z 31.10.2003, str. 1).

⁽⁴⁾ Dz.U. L 61 z 18.3.1995, str. 1. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 2003/114/WE (Dz.U. L 24 z 29.1.2004, str. 58).

⁽⁵⁾ Dz.U. L 237 z 10.9.1994, str. 3. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 2003/115/WE (Dz.U. L 24 z 29.1.2004, str. 65).

- (7) Decyzja Komisji 2004/374/WE⁽¹⁾ zawiesiła wprowadzanie do obrotu i przywóz żelowych minikubeczków zawierających żelujące dodatki do żywności uzyskiwane z wodorostów i niektórych gum, z powodu ryzyka udławienia się tymi produktami. W następstwie przeglądu tej decyzji konieczne jest wycofanie z użytku niektórych żelujących dodatków do żywności w żelowych minikubeczkach.
- (8) Komitet Naukowy ds. Żywności ocenił informacje na temat bezpieczeństwa erytrytolu i przedstawił swoją opinię w dniu 5 marca 2003 r. Komitet stwierdził, że stosowanie erytrytolu jako dodatku do żywności jest dopuszczalne. Komitet zauważa również, że erytrytol wywiera działanie przeczyszczające, jednak w wyższej dawce niż inne alkohole wielowodorotlenowe. Erytrytol ma wiele technologicznych właściwości niesłodzących, które są istotne dla szerokiego wachlarza produktów spożywczych – od słodczy do produktów mlecznych. Obejmują one takie funkcje, jak wzmacniacz aromatów, nośnik, substancja utrzymująca wilgotność, stabilizator, zagęstnik, substancja wypełniająca i sekwestrant. Konieczne jest zezwolenie na stosowanie erytrytolu w takich samych zastosowaniach spożywczych, na jakie zezwolono w przypadku innych obecnie dopuszczonych alkoholi wielowodorotlenowych. Ponadto konieczne jest wprowadzenie zmian do dyrektywy 94/35/WE, ponieważ erytrytol może być także stosowany do celów słodzących, podobnie jak inne dopuszczone obecnie alkohole wielowodorotlenowe.
- (9) Komitet Naukowy ds. Żywności ocenił informacje na temat bezpieczeństwa hemicelulozy sojowej i przedstawił swoją opinię w dniu 4 kwietnia 2003 r. Komitet stwierdził, że stosowanie hemicelulozy sojowej jest dopuszczalne na pewnym poziomie w niektórych środkach spożywczych, w stosunku do których złożono wnioski. Właściwe jest zatem dopuszczenie tego zastosowania dla niektórych celów. Jednakże z uwagi na osoby cierpiące na alergie takie zastosowanie nie powinno być dopuszczone w żywności nieprzetworzonej, w której nie jest spodziewane występowanie soi. W każdym przypadku powinno się informować konsumentów, jeżeli produkty zawierają hemicelulozę sojową, zgodnie z przepisami dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych⁽²⁾.
- (10) EFSA oceniła informacje na temat bezpieczeństwa etylocelulozy i przedstawiła swoją opinię w dniu 17 lutego 2004 r. EFSA podjęła decyzję o włączeniu etylocelulozy do grupy modyfikowanych celuloz o ADI „nie wymagającym limitowania” (ang. *not specified*), ustalonym przez Komitet Naukowy ds. Żywności. Etyloceluloza jest stosowana głównie w suplementach żywnościowych i w kapsułkowanych aromatach. W związku z tym powinno się zezwolić na stosowanie etylocelulozy w podobny sposób jak innych celuloz.
- (11) EFSA oceniła informacje na temat bezpieczeństwa pullulanu i przedstawiła swoją opinię w dniu 13 lipca 2004 r. EFSA stwierdziła, że stosowanie pullulanu w powłokach suplementów żywnościowych występujących w formie kapsułek lub tabletek, jak również w odświeżaczach oddechu w formie listków jest dopuszczalne. W związku z tym właściwe jest dopuszczenie tych zastosowań.
- (12) EFSA oceniła informacje na temat bezpieczeństwa tert-butylhydrochinonu (TBHQ) i przedstawiła swoją opinię w dniu 12 lipca 2004 r. EFSA ustaliła akceptowane dzienne pobranie (ADI) dla tego przeciwutleniacza w wysokości 0–0,7 mg/kg masy ciała i stwierdziła, że jego stosowanie byłoby dopuszczalne w niektórych produktach żywnościowych na pewnych poziomach. W związku z tym właściwe jest dopuszczenie tego dodatku.
- (13) Komitet Naukowy ds. Żywności ocenił informacje na temat bezpieczeństwa soli glinowej oktenylobursztynianu skrobiowego i przedstawił swoją opinię w dniu 21 marca 1997 r. Komitet stwierdził, że stosowanie tego dodatku jako składnika preparatów witaminowych i karotenoidów w postaci mikrokapsułek może być uważane za dopuszczalne. W związku z tym właściwe jest dopuszczenie tego zastosowania.
- (14) W trakcie produkcji sera z kwaśnego mleka do pasteryzowanego mleka dodaje się wodorowęglan sodu E 500ii w celu zbuforowania kwasowości spowodowanej kwasem mlekowym do odpowiedniej wartości pH, dzięki czemu stwarza się warunki niezbędne dla dojrzewających kultur. W związku z tym właściwe jest zezwolenie na stosowanie wodorowęglanu sodu w serze z kwaśnego mleka.
- (15) Obecnie dozwolone jest stosowanie mieszaniny sorbinianów (E 200, E 202 i E 203) i benzoesanów (E 210 do E 213) w gotowanych krewetkach w celu konserwacji. Właściwe jest rozszerzenie zakresu tego zezwolenia na stosowanie mieszaniny sorbinianów i benzoesanów we wszystkich gotowanych skorupiakach i mięczakach.
- (16) Dozwolone jest stosowanie dwutlenku krzemu E 551 jako nośnika barwników spożywczych na maksymalnym poziomie zawartości 5 %. Powinno się także zezwolić na stosowanie dwutlenku krzemu jako nośnika barwników spożywczych dwutlenku tytanu E 171 oraz tlenków i wodorotlenków żelaza E 172 na maksymalnym poziomie 90 % względem pigmentu.
- (17) Dyrektywa 95/2/WE ogranicza stosowanie dodatków do żywności wymienionych w załączniku I do tej dyrektywy w tradycyjnym francuskim chlebie *Pain courant français*. To samo ograniczenie powinno stosować się w przypadku podobnego tradycyjnego chleba węgierskiego. Właściwe jest również zezwolenie na stosowanie kwasu askorbinoowego (E 300), askorbinianu sodu (E 301) i soli wapniowo-disodowej kwasu etylenodiaminotetra-octowego (E 385) w węgierskich pasztetach z wątróbek.
- (18) Konieczne jest uaktualnienie obecnych przepisów dotyczących stosowania siarczynów (E 220 do E 228) w gotowanych skorupiakach, winogronach deserowych i owocach liczi.
- (19) Zgodnie z wnioskiem Państwa Członkowskiego oraz opinią Komitetu Naukowego ds. Żywności z dnia 5 marca 2003 r. 4-heksylrezorcynol, który został dopuszczony do stosowania na poziomie krajowym na mocy dyrektywy 89/107/EWG, powinien zostać dopuszczony na poziomie Wspólnoty.

(1) Dz.U. L 118 z 23.4.2004, str. 70.

(2) Dz.U. L 109 z 6.5.2000, str. 29. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 2003/89/WE (Dz.U. L 308 z 25.11.2003, str. 15).

- (20) Terminologia stosowana w dyrektywie 95/2/WE powinna zostać dostosowana do dyrektywy Rady 89/398/EWG z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego ⁽¹⁾, dyrektywy 2002/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 czerwca 2002 r. sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do suplementów żywnościowych ⁽²⁾ oraz dyrektywy Komisji 1999/21/WE z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie dietetycznych środków spożywczych specjalnego przeznaczenia medycznego ⁽³⁾.
- (21) W związku z tym dyrektywy 95/2/WE i 94/35/WE powinny zostać odpowiednio zmienione,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

W dyrektywie 95/2/WE wprowadza się następujące zmiany:

- 1) artykuł 1 ust. 3 lit. c) otrzymuje następujące brzmienie:
- „c) »nośniki«, w tym nośniki w postaci rozpuszczalnika, oznaczają substancje używane do rozpuszczania, rozcieńczania, rozpraszania lub innego fizycznego modyfikowania dodatku do żywności lub środka aromatyzującego bez zmiany jego funkcji (i bez wywoływania jakiegokolwiek skutku technologicznego przez same nośniki) w celu ułatwienia posługiwania się nim, jego stosowania lub wykorzystania;”;
- 2) w art. 3 ust. 2 wyrażenie „żywności podawanej niemowlętom w czasie odstawiania od piersi” otrzymuje brzmienie „środków spożywczych uzupełniających obejmujących produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci”;
- 3) załączniki zostają zmienione zgodnie z załącznikiem I do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 2

Załącznik do dyrektywy 94/35/WE zostaje zmieniony zgodnie z załącznikiem II do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 3

1. Państwa Członkowskie do dnia 15 lutego 2008 r. wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy w celu:

- a) zezwolenia na obrót i stosowanie produktów zgodnych z niniejszą dyrektywą najpóźniej do dnia 15 lutego 2008 r.;
- b) zakazania obrotu i stosowania produktów niezgodnych z niniejszą dyrektywą najpóźniej do dnia 15 sierpnia 2008 r.

Jednakże produkty wprowadzone do obrotu lub etykietowane przed dniem 15 sierpnia 2008 r., które są niezgodne z niniejszą dyrektywą, mogą pozostać w obrocie do wyczerpania zapasów.

Państwa Członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji teksty takich przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych oraz tabelę korelacji pomiędzy nimi a niniejszą dyrektywą.

2. Przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, o których mowa w ust. 1, przyjęte przez Państwa Członkowskie, zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Państwa Członkowskie określają metody dokonywania takiego odniesienia.

Artykuł 4

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 5

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu, dnia 5 lipca 2006 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

J. BORRELL FONTELLES
Przewodniczący

W imieniu Rady
P. LEHTOMÄKI
Przewodniczący

⁽¹⁾ Dz.U. L 186 z 30.6.1989, str. 27. Dyrektywa ostatnio zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003.

⁽²⁾ Dz.U. L 183 z 12.7.2002, str. 51.

⁽³⁾ Dz.U. L 91 z 7.4.1999, str. 29. Dyrektywa zmieniona Aktem przystąpienia z 2003 r.

ZAŁĄCZNIK I

W załącznikach do dyrektywy 95/2/WE wprowadza się następujące zmiany:

1) w załączniku I wprowadza się następujące zmiany:

a) we wstępie dodaje się uwagę w brzmieniu:

„4. Substancje wymienione pod numerami E 400, E 401, E 402, E 403, E 404, E 406, E 407, E 407a, E 410, E 412, E 413, E 414, E 415, E 417, E 418 i E 440 nie mogą być używane w żelowych minikubeczkach zdefiniowanych do celów niniejszej dyrektywy jako słodczyce żelowe o zwartej konsystencji, zawarte w półsztywnych minikubeczkach lub minikapsułkach, przeznaczone do spożycia pojedynczym kęsem przez wywarcie nacisku na minikubeczek lub minikapsułkę, aby wyrzucić cukierek do jamy ustnej.”;

b) w tabeli dodaje się następujący rząd:

„E 462	Etyloceluloza,”;
--------	------------------

2) w załączniku II wprowadza się następujące zmiany:

a) rząd dotyczący „serów dojrzewających” zastępuje się następującym rzędem:

„Sery dojrzewające	E 170 węglan wapnia E 504 węglany magnezu E 509 chlorek wapnia E 575 lakton kwasu glukonowego	<i>quantum satis</i>
	E 500ii wodorowęglan sodu	<i>quantum satis</i> (dotyczy wyłącznie sera z kwaśnego mleka);

b) w rzędzie dotyczącym „*Pain courant français*” po słowach „*Pain courant français*” dodaje się następujące słowa: „*Friss búzakenyér, fehér és félbarna kenyerek*”;

c) w rzędzie dotyczącym „*Foie gras, foie gras entier, blocs de foie gras*” po słowach „*Foie gras, foie gras entier, blocs de foie gras*” dodaje się następujące słowa: „*Libamáj, libamáj egészben, libamáj tömbben*”;

3) w załączniku III wprowadza się następujące zmiany:

a) w części A wprowadza się następujące zmiany:

i) w tabeli „Sorbiniany, benzoesany i p-hydroksybenzoesany” usuwa się rzędy: „E 216 ester propylowy kwasu p-hydroksybenzoesowego” i „E 217 ester propylowy kwasu p-hydroksybenzoesowego – sól sodowa”;

ii) w tabeli środków spożywczych wprowadza się następujące zmiany:

— usuwa się następujące rzędy:

„Krewetki, gotowane				2 000		
Ogony langusty, gotowane, i pakowane, marynowane, gotowane mięczaki	2 000					
Płynne suplementy żywnościowe						2 000,”;

- dodaje się następujące rzędy:

„Skorupiaki i mięczaki, gotowane		1 000		2 000		
Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE (*) dostarczane w postaci płynnej				2 000		

(*) Dyrektywa 2002/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 183 z 12.7.2002, str. 51).”;

- wyrazy „Dietetyczne środki spożywcze specjalnego przeznaczenia medycznego” zastępuje się wyrazami „Dietetyczne środki spożywcze specjalnego przeznaczenia medycznego, określone w dyrektywie 1999/21/WE (*).

(*) Dyrektywa Komisji 1999/21/WE (Dz.U. L 91 z 7.4.1999, str. 29).”;

- b) w części B w tabeli środków spożywczych wprowadza się następujące zmiany:

- rząd „Skorupiaki i głowonogi” otrzymuje następujące brzmienie:

„Skorupiaki i głowonogi:	
— świeże, mrożone i głęboko mrożone	150 ⁽¹⁾
— skorupiaki z rodzin <i>Penaeidae</i> , <i>Solenoceridae</i> i <i>Aristaeidae</i> :	
— do 80 jednostek	150 ⁽¹⁾
— pomiędzy 80 a 120 jednostek	200 ⁽¹⁾
— ponad 120 jednostek	300 ⁽¹⁾
Skorupiaki i głowonogi	
— gotowane	50 ⁽¹⁾
— gotowane skorupiaki z rodzin <i>Penaeidae</i> , <i>Solenoceridae</i> i <i>Aristaeidae</i> :	
— do 80 jednostek	135 ⁽¹⁾
— pomiędzy 80 a 120 jednostek	180 ⁽¹⁾
— ponad 120 jednostek	270 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ w częściach jadalnych.”;

- wyrazy „Skrobia (wyłączając skrobię stosowaną do żywności dla niemowląt i małych dzieci, podawaną w czasie odstawiania od piersi, preparatów do dalszego żywienia niemowląt i preparatów dla niemowląt)” zastępuje się wyrazami „Skrobia (wyłączając skrobię w preparatach do początkowego żywienia niemowląt, preparatach do dalszego żywienia niemowląt oraz w środkach spożywczych uzupełniających obejmujących produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci);
- dodaje się następujące rzędy:

„ <i>Salsicha fresca</i>	450
Winogrona deserowe	10
Świeże owoce liczy	10 (pomiar w częściach jadalnych);

c) w części C tabela dla E 249, E 250, E 251 i E 252 otrzymuje następujące brzmienie:

„Nr E	Nazwa	Środek spożywczy	Maksymalna ilość, którą można dodać w trakcie produkcji (wyrażona jako NaNO ₂)	Maksymalna pozostałość (wyrażona jako NaNO ₂)
E 249	Azotyn potasu (*)	Produkty mięsne	150 mg/kg	
E 250	Azotyn sodu (*)	Sterylizowane produkty mięsne (Fo > 3,00) (†)	100 mg/kg	
		Tradycyjne produkty mięsne peklowane zalewowo (1): <i>Wiltshire bacon</i> (1.1); <i>Entremeada, entrecosto, chispe, orelheira e cabeça (salgados), Toucinho fumado</i> (1.2); i podobne produkty		175 mg/kg
		<i>Wiltshire ham</i> (1.1); i podobne produkty		100 mg/kg
		<i>Rohschinken, nassgepökelt</i> (1.6); i podobne produkty		50 mg/kg
		<i>Cured tongue</i> (1.3)		
		Tradycyjne produkty mięsne peklowane na sucho (2): <i>Dry cured bacon</i> (2.1); i podobne produkty		175 mg/kg
		<i>Dry cured ham</i> (2.1); <i>Jamón curado, paleta curada, lomo embuchado y cecina</i> (2.2); <i>Presunto, presunto da pá i paio do lombo</i> (2.3); i podobne produkty		100 mg/kg
		<i>Rohschinken, trockengepökelt</i> (2.5); i podobne produkty		50 mg/kg
		Inne tradycyjne produkty mięsne peklowane (3): <i>Vysočina</i> <i>Selský salám</i> <i>Turistický trvanlivý salám</i> <i>Poličan</i> <i>Herkules</i> <i>Lovecký salám</i> <i>Dunajská klobása</i> <i>Paprikáš</i> (3.5); i podobne produkty	180 mg/kg	
		<i>Rohschinken, trocken-/nassgepökelt</i> (3.1); i podobne produkty <i>Jellied veal and brisket</i> (3.2)		50 mg/kg

Nr E	Nazwa	Środek spożywczy	Maksymalna ilość, którą można dodać w trakcie produkcji (wyrażona jako NaNO ₂)	Maksymalna pozostałość (wyrażona jako NaNO ₂)
		Sery twarde, półtwarde i półmiękkie	150 mg/kg w mleku do produkcji sera lub poziom równoważny w przypadku dodatku po usunięciu serwatki i dodaniu wody	
		Odpowiedniki serów bazujące na produktach mlecznych		
		Marynowany śledź i szprot	500 mg/kg	

- (^o) Azotyn oznaczony »do zastosowań spożywczych« może być sprzedawany jedynie w postaci mieszaniny z solą lub substytutem soli.
- (^o) Wartość Fo 3 jest równoważna ogrzewaniu przez 3 min w temperaturze 121 °C (redukcja obciążenia bakteryjnego z miliarda przetrwalników na każde 1 000 puszek do jednego przetrwalnika na tysiąc puszek).
- (^o) Azotany mogą być obecne w niektórych produktach mięsnych poddanych obróbce cieplnej w wyniku naturalnej przemiany azotynów w azotany w środowisku o niskiej kwasowości.
- 1 Produkty mięsne zanurzone są w roztworze peklującym zawierającym azotyny lub azotany, sól i inne składniki. Produkty mięsne mogą być poddawane dalszej obróbce, np. wędzeniu.
- 1.1 Mięso jest nastrożkiwane roztworem peklującym, a następnie zanurzone w zalewie peklującej na 3–10 dni. Solanka peklująca zawiera także mikrobiologiczną kulturę startową.
- 1.2 Peklowane w zalewie przez 3–5 dni. Produkt nie jest poddawany obróbce cieplnej i charakteryzuje się dużą aktywnością wody.
- 1.4 Mięso jest nastrożkiwane roztworem peklującym, a następnie zanurzone w zalewie peklującej. Czas peklowania wynosi 14–21 dni, po czym następuje dojrzewanie poprzez wędzenie na zimno przez 4–5 tygodni.
- 1.3 Peklowane w zalewie przez przynajmniej 4 dni i obgotowane.
- 1.5 Peklowane w zalewie przez 4–5 dni w 5–7 °C, dojrzewa zwykle 24–40 godzin w 22 °C, mogą być wędzone przez 24 godziny w 20–25 °C i przechowywane przez 3–6 tygodni w 12–14 °C.
- 1.6 Czas peklowania zależy od kształtu i wagi kawałków mięsa i wynosi około 2 dni/kg, po czym następuje stabilizacja/dojrzewanie.
- 2 Peklowanie na sucho polega na zastosowaniu mieszanki peklującej na sucho, zawierającej azotyny lub azotany, sól i inne składniki, na powierzchni mięsa, po czym mięso poddaje się stabilizacji/dojrzewaniu. Produkty mięsne mogą być poddawane dalszej obróbce, np. wędzeniu.
- 2.1 Peklowanie na sucho i następnie dojrzewanie przez co najmniej 4 dni.
- 2.2 Peklowanie na sucho z okresem stabilizacji wynoszącym co najmniej 10 dni i okresem dojrzewania przekraczającym 45 dni.
- 2.3 Peklowane na sucho przez 10–15 dni, następnie poddawane procesowi stabilizacji przez 30–45 dni i procesowi dojrzewania przez co najmniej 2 miesiące.
- 2.4 Peklowane na sucho przez 3 dni + 1 dzień/kg, a następnie 1 tydzień okresu po soleniu i okres dojrzewania od 45 dni do 18 miesięcy.
- 2.5 Czas peklowania zależy od kształtu i wagi kawałków mięsa i wynosi około 10–14 dni, po czym następuje stabilizacja/dojrzewanie.
- 3 Peklowanie w zalewie i na sucho stosowane łącznie lub gdy azotyn lub azotan jest zawarty w produkcie złożonym lub gdy produkt jest nastrożkiwany roztworem peklującym przed gotowaniem. Produkty mogą być poddawane dalszej obróbce, np. wędzeniu.
- 3.1 Peklowanie na sucho i w zalewie stosowane łącznie (bez nastrożkiwania roztworem peklującym). Czas peklowania zależy od kształtu i wagi kawałków mięsa i wynosi około 14–35 dni, po czym następuje stabilizacja/dojrzewanie.
- 3.2 Nastrożkiwanie roztworem peklującym, a następnie, po co najmniej 2 dniach, gotowanie we wrzątku do 3 godzin.
- 3.3 Produkt poddawany procesowi dojrzewania przez minimum 4 tygodnie i ma stosunek wody do białka niższy niż 1,7.
- 3.4 Okres dojrzewania wynoszący przynajmniej 30 dni.
- 3.5 Suszony produkt gotowany w 70 °C, a następnie poddawany przez 8–12 dni procesowi suszenia i wędzenia. Fermentowany produkt jest poddawany 14–30-dniowemu, trzyetapowemu procesowi fermentacji, a następnie procesowi wędzenia.
- 3.6 Surowe, fermentowane, suszone kiełbasy bez dodatku azotynów. Produkt jest poddawany fermentacji w temperaturze w zakresie 18–22 °C lub niższej (10–12 °C), a następnie co najmniej trzytygodniowemu okresowi dojrzewania. Produkt ma stosunek wody do białka niższy niż 1,7.;

- d) w części D wprowadza się następujące zmiany:
- i) przypis otrzymuje następujące brzmienie: „* w tabeli odnosi się do zasady proporcjonalności: w przypadku stosowania kombinacji galusanów, TBHQ, BHA i BHT należy proporcjonalnie zmniejszyć indywidualne poziomy.”;
- ii) rząd E 310 do E 321 oraz rząd E 310 do E 320 otrzymują następujące brzmienie:

„E 310	Galusan propylu	Tłuszcze i oleje do produkcji przemysłowej produktów spożywczych poddawanych obróbce termicznej	200* (galusany, TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie)
E 311	Galusan oktylu	Olej i tłuszcz do smażenia, z wyłączeniem oliwy z wycisków oliwnych	100* (BHT)
E 312	Galusan dodecyłu		
E 319	Tert-butylohydrochinon (TBHQ)	Smalec; olej rybi; tłuszcz wołowy, drobiowy i owczy	(wyrażone jako zawartość w tłuszczu)
E 320	Butylohydroksyanizol (BHA)	Ciasta w proszku Wyroby typu sneksy na bazie zbóż Mleko w proszku do automatów	200 (galusany i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie) wyrażone jako zawartość w tłuszczu
E 321	Butylohydroksytoluen (BHT)	Zupy i buliony w proszku Sosy Mięso suszone Przetworzone orzechy Produkty zbożowe poddane wstępnej obróbce termicznej	(wyrażone jako zawartość w tłuszczu)
		Przyprawy	200 (galusany, TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie)
		Susze ziemniaczane	25 (galusany, TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie)
		Guma do żucia Suplementy żywnościowe, jak określono w dyrektywie 2002/46/WE	400 (galusany, TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie)
		Olejki eteryczne	1 000 (galusany, TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie)
		Aromaty inne niż olejki eteryczne	100* (galusany, występujące indywidualnie lub łącznie) 200* (TBHQ i BHA, występujące indywidualnie lub łącznie);

- iii) dodaje się następujący rząd:

„E 586	4-heksylorezorcynol	Skorupiaki świeże, mrożone i głęboko mrożone	2 mg/kg jako pozostałość w mięsie skorupiaka”;
--------	---------------------	--	--

4) w załączniku IV wprowadza się następujące zmiany:

a) rząd dotyczący E 385 zostaje zastąpiony następującym rzędem:

„E 385	Sól wapniowo-disodowa kwasu etylenodiaminotetraoctowego (Sól wapniowo-disodowa EDTA)	Sosy zemułgowane	75 mg/kg
		Nasiona roślin strączkowych, strączki, grzyby i karczochy, w puszkach i w słoikach	250 mg/kg
		Skorupiaki i mięczaki w puszkach i słoikach	75 mg/kg
		Ryby w puszkach i słoikach	75 mg/kg
		Tuszcze do smarowania określone w załącznikach B i C do rozporządzenia (WE) nr 2991/94 (*), z zawartością tłuszczów na poziomie 41 % lub mniejszą	100 mg/kg
		Skorupiaki mrożone i głęboko mrożone	75 mg/kg
		<i>Libamáj, egészben és tömbben</i>	250 mg/kg

(* Dz.U. L 316 z 9.12.1994, str. 2.);

b) po rządzie dotyczącym E 967 dodaje się następujący rząd:

„E 968	Erytrytol	Ogólnie środki spożywcze (z wyjątkiem napojów i środków spożywczych, o których mowa w art. 2 ust. 3)	<i>quantum satis</i>
		Ryby, skorupiaki, mięczaki i głowonogi, nieprzetworzone, mrożone i głęboko zamrożone	<i>quantum satis</i>
		Likiery	<i>quantum satis</i>
			Do celów innych niż słodzenie”;

c) dodaje się następujący rząd:

„E 426	Hemiceluloza sojowa	Napoje na bazie produktów mleczarskich przeznaczone do sprzedaży detalicznej	5 g/l
		Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE	1,5 g/l
		Sosy zemułgowane	30 g/l
		Pakowane pieczywo cukiernicze i wyroby ciastkarskie przeznaczone do sprzedaży detalicznej	10 g/kg
		Pakowane wschodnie kluski («oriental noodles») gotowe do spożycia, przeznaczone do sprzedaży detalicznej	10 g/kg
		Pakowany gotowy do spożycia ryż przeznaczony do sprzedaży detalicznej	10 g/kg

	Pakowane przetworzone produkty z ziemniaków i ryżu (łącznie z mrożonymi, głęboko mrożonymi, schłodzonymi oraz suszonymi produktami przetworzonymi), przeznaczone do sprzedaży detalicznej	10 g/kg
	Suszone, skoncentrowane, mrożone i głęboko zamrożone przetwory z jajek	10 g/kg
	Wyroby cukiernicze żelowe, z wyłączeniem żelowych minikubechków	10 g/kg”;

- d) w rzędzie E 468 wyrazy „Stałe dodatki do żywności” zastępuje się wyrazami „Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE, dostarczane w postaci stałej”;
- e) w rzędach od E 338 do E 452 wyrazy „Dodatki dietetyczne” zastępuje się wyrazami „Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE”;
- f) w rzędzie E 405, rzędzie E 416, rzędach od E 432 do E 436, rzędach E 473 i E 474, rzędzie E 475, rzędach od E 491 do E 495, rzędach od E 551 do E 559 i rzędach od E 901 do E 904, wyrazy „Dietetyczne dodatki do żywności” zastępuje się wyrazami „Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE”;
- g) w rzędach E 1201 i E 1202 wyrazy „Dietetyczne dodatki do żywności w postaci tabletek i tabletek powlekanych” zastępuje się wyrazami „Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE w postaci tabletek i tabletek powlekanych”;
- h) w rzędzie E 405, rzędach od E 432 do E 436, rzędach E 473 i E 474, rzędzie E 475, rzędzie E 477, rzędach E 481 i E 482, rzędach od E 491 do E 495 wyrazy „Dietetyczne środki spożywcze specjalnego przeznaczenia medycznego” zastępuje się wyrazami „Dietetyczne środki spożywcze specjalnego przeznaczenia medycznego, określone w dyrektywie 1999/21/WE”;
- i) rzędy E 1505 do E 1520 otrzymują brzmienie:

„E 1505	Cytrynian trietylowy	Aromaty	3 g/kg ze wszystkich źródeł w środkach spożywczych gotowych do spożycia lub przygotowanych do spożycia zgodnie z instrukcjami producentów; pojedynczo lub łącznie. W przypadku napojów, z wyjątkiem likierów kremowych, maksymalny poziom E 1520 wynosi 1g/l.”;
E 1517	Dioctan gliceryny (diacetyna)		
E 1518	Trioctan gliceryny (triacetyna)		
E 1520	Propano-1,2-diol (glikol propylenowy)		

- j) dodaje się następujące rzędy:

„E 1204	Pululan	Suplementy żywnościowe określone w dyrektywie 2002/46/WE w postaci kapsułek i tabletek	<i>quantum satis</i>
		Drobne wyroby cukiernicze odświeżające oddech, w postaci listków	<i>quantum satis</i>
E 1452	Sól glinowa oktenylobursztynianu skrobiowego	Preparaty witaminowe w kapsułkach w suplementach żywnościowych określonych w dyrektywie 2002/46/WE	35 g/kg w suplementach żywnościowych”;

5) w załączniku V wprowadza się następujące zmiany:

a) następujący rząd dodaje się po rzędzie dotyczącym substancji E 967:

„E 968	Erytrytol”;	
--------	-------------	--

b) następujący rząd dodaje się po rzędzie dotyczącym substancji E 466:

„E 462	Etyloceluloza”;	
--------	-----------------	--

c) w trzeciej kolumnie rzędów dotyczących substancji E 551 i E 552 dodaje się następujące zdanie:

„W przypadku substancji E 551: w dwutlenku tytanu E 171 i tlenkach oraz wodorotlenkach żelaza E 172 (maks. 90 % względem zawartości pigmentu).”;

6) w załączniku VI wprowadza się następujące zmiany:

a) w pierwszym, drugim i trzecim ustępie uwagi wstępnej wyrazy „żywność podawana w czasie odstawiania od piersi dla niemowląt i małych dzieci” zastępuje się wyrazami „środki spożywcze uzupełniające obejmujące produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze przeznaczone dla niemowląt i małych dzieci”;

b) w części 3, w tytule, w rzędach od E 170 do E 526, rzędach E 500, E 501 i E 503, rzędzie E 338, rzędach od E 410 do E 440, rzędach od E 1404 do E 1450 i rzędzie E 1451 wyrazy „żywność przy odstawieniu od piersi dla niemowląt i małych dzieci” zastępuje się wyrazami „środki spożywcze uzupełniające obejmujące produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze przeznaczone dla niemowląt i małych dzieci”;

c) w części 4 po rzędzie E 472c dodaje się, co następuje:

„E 473	Estry sacharozy i kwasów tłuszczowych	120 mg/l	Produkty zawierające hydrolizaty białkowe, peptydy i aminokwasy”.
--------	---------------------------------------	----------	---

ZAŁĄCZNIK II

W załączniku do dyrektywy 94/35/WE wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w pierwszej kolumnie rzędu dotyczącego substancji od E 420 do E 967 dodaje się „E 968”;
 - 2) w drugiej kolumnie rzędu dotyczącego substancji od E 420 do E 967 dodaje się wyraz „Erytrytol”.
-

DYREKTYWA 2006/54/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z dnia 5 lipca 2006 r.

w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 141 ust. 3,

uwzględniając wniosek Komisji,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁽¹⁾,stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Dyrektywa Rady 76/207/EWG z dnia 9 lutego 1976 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy⁽³⁾ oraz dyrektywa Rady 86/378/EWG z dnia 24 lipca 1986 r. w sprawie wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników⁽⁴⁾,⁽⁴⁾ zostały w znacznym stopniu zmienione⁽⁵⁾. Dyrektywa Rady 75/117/EWG z dnia 10 lutego 1975 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących stosowania zasady równości wynagrodzeń dla mężczyzn i kobiet⁽⁶⁾ oraz dyrektywa Rady 97/80/WE z dnia 15 grudnia 1997 r. dotycząca ciężaru dowodu w sprawach dyskryminacji ze względu na płeć⁽⁷⁾ również zawierają przepisy, których celem jest wprowadzenie w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn. Z uwagi na to, że wprowadza się dalsze zmiany do tych dyrektyw, należy je preredagować w celu zachowania przejrzystości, tak aby w jednym tekście ująć główne przepisy istniejące w tej dziedzinie, a także niektóre rozwiązania wywodzące się z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (zwanego dalej „Trybunałem Sprawiedliwości”).
- (2) Równość kobiet i mężczyzn jest podstawową zasadą prawa wspólnotowego, zgodnie z art. 2 i art. 3 ust. 2 Traktatu oraz orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości. Te postanowienia Traktatu określają zasadę równości kobiet i mężczyzn jako „zadanie” i „cel” Wspólnoty oraz nakładają pozytywny obowiązek promowania jej we wszystkich jej działaniach.
- (3) Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że zakres zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn nie może ograniczać się do zakazu dyskryminacji ze względu na fakt, że dana osoba jest takiej czy innej płci. Zważywszy na cel i naturę praw, które ma chronić ta zasada, ma ona także zastosowanie do dyskryminacji wynikającej ze zmiany płci danej osoby.
- (4) Artykuł 141 ust. 3 Traktatu przewiduje obecnie szczególną podstawę prawną dla przyjmowania środków wspólnotowych w celu zapewnienia stosowania zasady równości szans i równego traktowania w dziedzinie zatrudnienia i pracy, w tym zasady równego wynagradzania za jednakową pracę lub pracę o jednakowej wartości.
- (5) Artykuły 21 i 23 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej również zakazują wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć oraz chronią prawo do równego traktowania kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w dziedzinie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia.
- (6) Molestowanie oraz molestowanie seksualne są sprzeczne z zasadą równego traktowania kobiet i mężczyzn i stanowią dyskryminację ze względu na płeć do celów niniejszej dyrektywy. Te formy dyskryminacji występują nie tylko w miejscu pracy, ale również w związku z dostępem do zatrudnienia, szkolenia zawodowego i awansu zawodowego. Powinny one więc być zakazane i powinny podlegać skutecznym, proporcjonalnym i odstrasającym sankcjom.
- (7) W tym kontekście pracodawcy oraz osoby odpowiedzialne za szkolenie zawodowe powinni być zachęceni do podejmowania środków zwalczających wszelkie formy dyskryminacji ze względu na płeć oraz, w szczególności, do podejmowania działań zapobiegających molestowaniu oraz molestowaniu seksualnemu w miejscu pracy oraz przy dostępie do zatrudnienia, szkolenia zawodowego i awansu zawodowego, zgodnie z prawem krajowym i praktyką.
- (8) Zasada równego wynagradzania za jednakową pracę lub pracę o jednakowej wartości, określona w art. 141 Traktatu oraz konsekwentnie podtrzymywana przez orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości, stanowi ważny aspekt zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz istotną i nieodłączną część dorobku wspólnotowego, w tym

⁽¹⁾ Dz.U. C 157 z 28.6.2005, str. 83.

⁽²⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 6 lipca 2005 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym), wspólne stanowisko Rady z dnia 10 marca 2006 r. (Dz.U. C 126 E z 30.5.2006, str. 33) oraz stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 1 czerwca 2006 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym).

⁽³⁾ Dz.U. L 39 z 14.2.1976, str. 40. Dyrektywa zmieniona dyrektywą 2002/73/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 269 z 5.10.2002, str. 15).

⁽⁴⁾ Dz.U. L 225 z 12.8.1986, str. 40. Dyrektywa zmieniona dyrektywą 96/97/WE (Dz.U. L 46 z 17.2.1997, str. 20).

⁽⁵⁾ Patrz: załącznik I część A.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 45 z 19.2.1975, str. 19.

⁽⁷⁾ Dz.U. L 14 z 20.1.1998, str. 6. Dyrektywa zmieniona dyrektywą 98/52/WE (Dz.U. L 205 z 22.7.1998, str. 66).

orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości dotyczącego dyskryminacji ze względu na płeć. Dlatego też właściwym jest przyjęcie dalszych przepisów w celu wprowadzenia jej w życie.

- (9) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, aby ocenić, czy pracownicy wykonują taką samą pracę lub pracę o jednakowej wartości, powinno się stwierdzić, uwzględniając szereg czynników, w tym charakter pracy i szkolenia oraz warunki pracy, czy pracowników tych można uznać za znajdujących się w porównywalnej sytuacji.
- (10) Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że w pewnych warunkach zasada równego wynagradzania nie ogranicza się do sytuacji, w których kobiety i mężczyźni pracują dla tego samego pracodawcy.
- (11) Państwa Członkowskie we współpracy z partnerami społecznymi powinny nadal zajmować się problemem utrzymujących się różnic wynagrodzeń kobiet i mężczyzn oraz segregacji płci na rynku pracy za pomocą środków, takich jak elastyczne uregulowania w zakresie czasu pracy umożliwiające zarówno mężczyznom, jak i kobietom skuteczniejsze godzenie życia rodzinnego z zawodowym. Mogłoby to również obejmować odpowiednie uregulowania w zakresie urlopu rodzicielskiego, z którego mogliby skorzystać oboje rodzice, jak również tworzenie dostępnych i niedrogich struktur opieki nad dziećmi i osobami zależnymi.
- (12) Powinno się przyjąć szczególne środki w celu zapewnienia wprowadzenia w życie zasady równego traktowania w odniesieniu do systemów zabezpieczenia społecznego pracowników oraz wyraźniejszego określenia jej zakresu.
- (13) Trybunał Sprawiedliwości w swoim wyroku z dnia 17 maja 1990 r. w sprawie C-262/88 ⁽¹⁾ orzekł, że wszystkie formy emerytur pracowniczych stanowią element wynagrodzenia w rozumieniu art. 141 Traktatu.
- (14) Pomimo że pojęcie wynagrodzenia w rozumieniu art. 141 Traktatu nie obejmuje świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego, nie ulega obecnie wątpliwości, iż systemy emerytalne urzędników państwowych wchodzą w zakres zasady równego wynagradzania, jeżeli świadczenia należne w ramach tego systemu wypłacane są pracownikowi z tytułu stosunku pracy z pracodawcą państwowym, niezależnie od faktu, że system taki stanowi część powszechnego ustawowego systemu zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z wyrokami Trybunału Sprawiedliwości w sprawach C-7/93 ⁽²⁾ oraz C-351/00 ⁽³⁾ warunek ten jest spełniony, jeżeli system emerytalny dotyczy szczególnej kategorii pracowników, a świadczenia wypłacane w ramach tego systemu są bezpośrednio zależne od okresu zatrudnienia i są obliczane na podstawie ostatniego wynagrodzenia urzędnika państwowego. Mając na względzie przejrzystość regulacji, właściwe jest zatem przyjęcie odpowiednich przepisów w tym zakresie.
- (15) Trybunał Sprawiedliwości potwierdził, że w sytuacji gdy składki pracowników płci męskiej i żeńskiej w systemie

emerytalnym o zdefiniowanym świadczeniu są objęte zakresem art. 141 Traktatu, wszelka nierówność w wysokości składek opłacanych przez pracodawców w systemie o zdefiniowanym świadczeniu, która wynika ze stosowania czynników aktuarialnych różnicujących ze względu na płeć, nie może podlegać ocenie w świetle tego przepisu.

- (16) Przykładowo, w przypadku systemów o zdefiniowanym świadczeniu pewne elementy, takie jak przeliczenie kapitału części emerytury okresowej na środki pieniężne, przeniesienie uprawnień emerytalnych, emerytura zwrotna wypłacana osobie będącej na utrzymaniu w zamian za zrzeczenie się części emerytury lub zredukowanie świadczenia w przypadku pracownika, który decyduje się na wcześniejsze przejście na emeryturę, mogą być różne, jeżeli różnice kwotowe są wynikiem stosowania czynników aktuarialnych różnicujących ze względu na płeć, w czasie gdy wdrażane jest finansowanie systemu.
- (17) Powszechnie uznaje się, że świadczeń wypłacanych w ramach systemów zabezpieczenia społecznego pracowników nie traktuje się jako wynagrodzenia w takim zakresie, w jakim odnoszą się one do okresów zatrudnienia przed dniem 17 maja 1990 r., z wyjątkiem przypadków pracowników lub innych osób zgłaszających roszczenia w tej kwestii, którzy wszczęli postępowania sądowe lub zgłosili równorzędne roszczenie, zgodnie z obowiązującym w tym czasie prawem krajowym. Z tego względu konieczne jest odpowiednie ograniczenie wprowadzania w życie zasady równego traktowania.
- (18) Trybunał Sprawiedliwości konsekwentnie utrzymuje, że Protokół w sprawie Barber ⁽⁴⁾ nie wpływa na prawo przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego i że ograniczenie w czasie skutków wyroku w sprawie C-262/88 nie ma zastosowania do prawa do przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego. Trybunał Sprawiedliwości orzekł także, że przepisy krajowe dotyczące terminów wnoszenia powództwa na podstawie prawa krajowego mogą być wykorzystane przeciwko pracownikom, którzy potwierdzają swoje prawo przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego, pod warunkiem że nie są one mniej korzystne dla tego rodzaju powództwa niż w przypadku podobnego powództwa o charakterze krajowym i że nie sprawiają one, że korzystanie z praw przyznanych przez prawo wspólnotowe staje się w praktyce niemożliwe. Trybunał Sprawiedliwości wskazał również, że możliwość wystąpienia przez pracownika z roszczeniem o ustalenie z mocą wsteczną prawa do przystąpienia do pracowniczego programu emerytalnego nie zwalnia pracownika z obowiązku opłacania składek za przedmiotowy okres członkostwa.
- (19) Zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia i prowadzącego do niego szkolenia zawodowego ma decydujące znaczenie dla stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy. Dlatego też wszelkie wyjątki od tej zasady powinny być ograniczone do tych rodzajów działalności zawodowej, które wymuszają zatrudnienie osoby danej płci ze względu na ich charakter lub warunki, w jakich są wykonywane, o ile realizowany cel jest uzasadniony i zgodny z zasadą proporcjonalności.

⁽¹⁾ C-262/88: *Barber przeciwko Guardian Royal Exchange Assurance Group* (1990 ECR I-1889).

⁽²⁾ C-7/93: *Bestuur van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds przeciwko G. A. Beune* (1994 ECR I-4471).

⁽³⁾ C-351/00: *Pirko Niemi* (2002 ECR I-7007).

⁽⁴⁾ Protokół nr 17 w sprawie art. 141 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (1992).

- (20) Niniejsza dyrektywa nie narusza wolności zrzeszania się, w tym prawa do tworzenia związków oraz do wstępowania do związków w celu ochrony własnych interesów. Środki w rozumieniu art. 141 ust. 4 Traktatu mogą obejmować członkostwo lub kontynuowanie działalności organizacji lub związków, których głównym celem jest promowanie w praktyce zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn.
- (21) Zakaz dyskryminacji powinien pozostawać bez uszczerbku dla utrzymania lub przyjmowania środków mających zapobiegać lub naprawiać niekorzystną sytuację grupy osób danej płci. Środki takie dopuszczają istnienie organizacji osób danej płci, jeżeli ich głównym celem jest wspieranie szczególnych potrzeb tych osób i promowanie równości kobiet i mężczyzn.
- (22) Zgodnie z art. 141 ust. 4 Traktatu w celu zapewnienia pełnej równości w praktyce między kobietami a mężczyznami w życiu zawodowym zasada równego traktowania nie stanowi przeszkody dla Państw Członkowskich w utrzymaniu lub przyjmowaniu środków przewidujących szczególne korzyści w celu ułatwienia osobom płci niedostatecznie reprezentowanej wykonywania działalności zawodowej lub w celu zapobiegania niekorzystnym sytuacjom w karierze zawodowej i ich naprawiania. Z uwagi na obecną sytuację oraz mając na względzie deklarację nr 28 do Traktatu z Amsterdamu, Państwa Członkowskie powinny mieć na celu przede wszystkim poprawę sytuacji kobiet w życiu zawodowym.
- (23) Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości wynika wyraźnie, że nieprzychylnie traktowanie kobiety w związku z ciążą lub macierzyństwem stanowi bezpośrednią dyskryminację ze względu na płeć. Tego rodzaju traktowanie powinno zatem zostać w wyraźny sposób uwzględnione w niniejszej dyrektywie.
- (24) Trybunał Sprawiedliwości zawsze spójnie uznawał – w zakresie zasady równego traktowania – uprawnienie do ochrony kondycji biologicznej kobiety w okresie ciąży i macierzyństwa, jak również wprowadzenia środków ochrony macierzyństwa jako sposobu osiągnięcia rzeczywistej równości. Niniejsza dyrektywa powinna zatem pozostawać bez uszczerbku dla dyrektywy Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią⁽¹⁾. Niniejsza dyrektywa powinna także pozostawać bez uszczerbku dla dyrektywy Rady 96/34/WE z dnia 3 czerwca 1996 r. w sprawie Porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez UNICE, CEEP i ETUC⁽²⁾.
- (25) Dla zachowania przejrzystości właściwe jest także przyjęcie wyraźnych przepisów w celu ochrony praw pracowniczych kobiet przebywających na urlopie macierzyńskim, a w szczególności ich prawa do powrotu na to samo lub równorzędne stanowisko, prawa do niepogarszania ich warunków z powodu skorzystania z tego urlopu oraz do korzystania z każdej poprawy warunków pracy, do której byłyby uprawnione w trakcie swojej nieobecności.
- (26) W rezolucji Rady i ministrów ds. zatrudnienia i polityki społecznej, zebranych w ramach Rady, z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w życiu rodzinnym i zawodowym⁽³⁾ Państwa Członkowskie zostały zachęczone do zbadania zakresu, w jakim ich odpowiednie systemy prawne przyznają pracującym mężczyznom indywidualne i niezwykłe prawo do urlopu ojcowskiego, przy jednoczesnym zachowaniu ich praw związanych z zatrudnieniem.
- (27) Podobne okoliczności mają zastosowanie do przyznawania przez Państwa Członkowskie kobietom i mężczyznom indywidualnego i niezwykłego prawa do urlopu adopcyjnego. Do Państw Członkowskich należy decyzja, czy przyznać takie prawo do urlopu ojcowskiego i/lub adopcyjnego, a także ustalanie warunków, innych niż zwolnienie i powrót do pracy, które są poza zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy.
- (28) Skuteczne wprowadzenie w życie zasady równego traktowania wymaga wprowadzenia odpowiednich procedur w Państwach Członkowskich.
- (29) Zapewnienie odpowiednich procedur sądowych lub administracyjnych w celu egzekwowania zobowiązań wynikających z niniejszej dyrektywy ma zasadnicze znaczenie dla skutecznego wprowadzenia w życie zasady równego traktowania.
- (30) Przyjęcie przepisów dotyczących ciężaru dowodu odgrywa znaczącą rolę w zapewnieniu, aby zasada równego traktowania była skutecznie egzekwowana. Jak orzekł Trybunał Sprawiedliwości, należy przyjąć przepisy w celu zagwarantowania przeniesienia ciężaru dowodu na pozwanego, jeżeli w sprawie istnieje domniemanie faktyczne wskazujące na wystąpienie dyskryminacji, z wyjątkiem postępowań, w których zadaniem sądu lub innego właściwego organu krajowego jest zbadanie okoliczności faktycznych. Należy jednak zaznaczyć, że ocena faktów, z których można domniemywać, że doszło do bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, pozostaje w gestii właściwych organów krajowych, zgodnie z prawem lub zwyczajem krajowym. Ponadto do Państw Członkowskich należy wprowadzenie, na jakimkolwiek właściwym stadium postępowania, zasad dowodowych, które są korzystniejsze dla powoda.
- (31) W celu osiągnięcia dalszej poprawy poziomu ochrony proponowanego przez niniejszą dyrektywę stowarzyszenia, organizacje i inne osoby prawne powinny być również upoważnione do brania udziału w postępowaniu sądowym, zgodnie z decyzją Państw Członkowskich, bądź w imieniu skarżącego, bądź na jego rzecz i za jego zgodą, bez uszczerbku dla przepisów procedury krajowej dotyczących przedstawicielstwa i obrony.
- (32) Uwzględniając zasadniczy charakter prawa do skutecznej ochrony prawnej właściwe jest zapewnienie, aby pracownicy w dalszym ciągu korzystali z takiej ochrony nawet po zakończeniu stosunku pracy, który jest przedmiotem zaskarżenia ze względu na rzekome naruszenie zasady

(1) Dz.U. L 348 z 28.11.1992, str. 1.

(2) Dz.U. L 145 z 19.6.1996, str. 4. Dyrektywa zmieniona dyrektywą 97/75/WE (Dz.U. L 10 z 16.1.1998, str. 24).

(3) Dz.U. C 218 z 31.7.2000, str. 5.

równego traktowania. Pracownik występujący w obronie lub zeznający na korzyść osoby chronionej na podstawie niniejszej dyrektywy powinien mieć prawo do takiej samej ochrony.

- (33) Trybunał Sprawiedliwości wyraźnie stwierdził, że zasada równego traktowania, aby mogła być skuteczna, wymaga, by zadośćuczynienie przyznawane za jakiegokolwiek naruszenie było odpowiednie w stosunku do poniesionej szkody. Właściwe jest zatem wykluczenie wszelkiej uprzednio ustalonej górnej granicy dla takiego zadośćuczynienia z wyjątkiem przypadków, w których pracodawca może udowodnić, że jedyną szkodą, jaką starający się o pracę poniósł w wyniku dyskryminacji w rozumieniu niniejszej dyrektywy, była odmowa rozpatrzenia jego podania o pracę.
- (34) W celu poszerzenia skutecznego wprowadzania w życie zasady równego traktowania Państwa Członkowskie powinny promować dialog między partnerami społecznymi, jak również, w ramach praktyki krajowej, z organizacjami pozarządowymi.
- (35) Państwa Członkowskie powinny wprowadzić skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające sankcje stosowane w przypadku nieprzestrzegania zobowiązań wynikających z niniejszej dyrektywy.
- (36) Ponieważ cele niniejszej dyrektywy nie mogą być w wystarczający sposób osiągnięte przez Państwa Członkowskie, a w związku z tym mogą zostać lepiej osiągnięte na poziomie Wspólnoty, Wspólnota może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, przewidzianą w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonych celów.
- (37) W celu lepszego zrozumienia różnego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy powinno się kontynuować opracowywanie, analizowanie i udostępnianie na odpowiednich szczeblach porównawczych danych statystycznych w podziale według płci.
- (38) Równe traktowanie kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy nie może być ograniczone do środków ustawodawczych. Unia Europejska i Państwa Członkowskie powinny natomiast kontynuować wspieranie podnoszenia świadomości społecznej w zakresie dyskryminacji płacowej i zmiany postaw społecznych, obejmujące w możliwie największym zakresie wszystkie zainteresowane strony zarówno na płaszczyźnie publicznej, jak i prywatnej. Dialog pomiędzy partnerami społecznymi mógłby odegrać istotną rolę w tym procesie.
- (39) Obowiązek transponowania niniejszej dyrektywy do prawa krajowego powinien ograniczać się do tych przepisów, które stanowią istotną zmianę w porównaniu z wcześniejszymi dyrektywami. Obowiązek transponowania przepisów, które nie zostały zmienione w sposób istotny, wynika z wcześniejszych dyrektyw.
- (40) Niniejsza dyrektywa powinna pozostawać bez uszczerbku dla obowiązków Państw Członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania dyrektyw wymienionych w załączniku I część B.

- (41) Zgodnie z pkt 34 Porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie lepszego stanowienia prawa⁽¹⁾ zachęca się Państwa Członkowskie do sporządzania, dla ich własnych celów i w interesie Wspólnoty, własnych tabel, które w możliwie najlepszym zakresie odzwierciedlają korelacje między niniejszą dyrektywą a środkami transpozycji oraz do podawania ich do wiadomości publicznej,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

TYTUŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Cel

Celem niniejszej dyrektywy jest wprowadzenie w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy.

W tym celu zawiera ona przepisy dotyczące wprowadzenia w życie zasady równego traktowania w odniesieniu do:

- dostępu do zatrudnienia, w tym do awansu zawodowego i szkolenia zawodowego;
- warunków pracy, w tym wynagrodzenia;
- systemów zabezpieczenia społecznego pracowników.

Niniejsza dyrektywa zawiera również przepisy, których celem jest zapewnienie, aby wprowadzenie w życie wyżej wymienionych zasad było bardziej skuteczne poprzez ustanowienie właściwych procedur.

Artykuł 2

Definicje

1. Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- „dyskryminacja bezpośrednia”: sytuacja, w której dana osoba traktowana jest mniej korzystnie ze względu na płeć niż jest, była lub byłaby traktowana inna osoba w porównywalnej sytuacji;
- „dyskryminacja pośrednia”: sytuacja, w której z pozoru neutralny przepis, kryterium lub praktyka stawiałaby osoby danej płci w szczególnie niekorzystnym położeniu w porównaniu do osób innej płci, chyba że dany przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione zgodnym z prawem celem, a środki osiągnięcia tego celu są właściwe i niezbędne;
- „molestowanie”: sytuacja, w której ma miejsce niepożądane zachowanie związane z płcią osoby, którego celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby i stworzenie atmosfery zastraszenia, wrogości, poniżenia, upokorzenia lub obrazy;

⁽¹⁾ Dz.U. C 321 z 31.12.2003, str. 1.

- d) „molestowanie seksualne”: sytuacja, w której ma miejsce jakakolwiek forma niepożądanego zachowania werbalnego, niewerbalnego lub fizycznego o charakterze seksualnym, którego celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby, w szczególności przy stwarzaniu atmosfery zastraszenia, wrogości, poniżenia, upokorzenia lub obrazy;
- e) „wynagrodzenie”: zwykła podstawowa lub minimalna płaca lub uposażenie oraz wszystkie inne korzyści w gotówce lub w naturze, otrzymywane przez pracownika bezpośrednio lub pośrednio od pracodawcy z racji zatrudnienia;
- f) „systemy zabezpieczenia społecznego pracowników”: systemy nieobjęte dyrektywą 79/7/EWG z dnia 19 grudnia 1978 r. w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego ⁽¹⁾, które mają na celu zapewnienie pracownikom najemnym i osobom prowadzącym działalność na własny rachunek, w przedsiębiorstwie, grupie przedsiębiorstw, gałęzi gospodarki lub należącym do grupy zawodowej, świadczeń, których celem jest uzupełnienie ustawowych systemów zabezpieczenia społecznego lub ich zastąpienie, niezależnie od tego, czy przystąpienie do nich jest obowiązkowe czy dobrowolne.

2. Do celów niniejszej dyrektywy dyskryminacja obejmuje:

- a) molestowanie oraz molestowanie seksualne, jak również wszelkie mniej korzystne traktowanie wynikające z odrzucenia lub podporządkowania się takiemu zachowaniu przez osobę, której ono dotyczy;
- b) polecenie dyskryminowania osoby ze względu na płeć;
- c) wszelkie mniej korzystne traktowanie kobiety związane z ciążą lub urlopem macierzyńskim w rozumieniu dyrektywy 92/85/EWG.

Artykuł 3

Działania pozytywne

W celu zapewnienia w praktyce pełnej równości kobiet i mężczyzn w życiu zawodowym Państwa Członkowskie mogą utrzymywać lub przyjmować środki w rozumieniu art. 141 ust. 4 Traktatu.

⁽¹⁾ Dz.U. L 6 z 10.1.1979, str. 24.

TYTUŁ II

PRZEPISY SZCZEGÓLNE

ROZDZIAŁ 1

Równe wynagradzanie

Artykuł 4

Zakaz dyskryminacji

Bezpośrednia lub pośrednia dyskryminacja ze względu na płeć w odniesieniu do wszelkich aspektów i warunków wynagrodzenia za taką samą pracę lub pracę o jednakowej wartości musi zostać wyeliminowana.

W szczególności, w przypadku gdy ustalanie wynagrodzenia odbywa się w oparciu o system zaszeregowania pracowników, za jego podstawę przyjmuje się te same kryteria w odniesieniu do kobiet i mężczyzn oraz sporządza się go w taki sposób, aby wykluczyć jakakolwiek dyskryminację ze względu na płeć.

ROZDZIAŁ 2

Równe traktowanie w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników

Artykuł 5

Zakaz dyskryminacji

Bez uszczerbku dla art. 4, w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników nie może występować jakakolwiek bezpośrednia lub pośrednia dyskryminacja ze względu na płeć, w szczególności w stosunku do:

- a) zakresu zastosowania takich systemów i warunków przystępowania do nich;
- b) obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek;
- c) obliczania wysokości świadczeń, w tym świadczeń dodatkowych należnych małżonkowi lub osobie będącej na utrzymaniu, oraz warunków dotyczących okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do nich.

Artykuł 6

Zakres osobowy

Niniejszy rozdział stosuje się do osób czynnych zawodowo, w tym osób prowadzących działalność na własny rachunek, do pracowników, których praca została przerwana z powodu choroby, macierzyństwa, wypadku lub przymusowego bezrobocia oraz do osób poszukujących pracy, jak i do pracowników emerytowanych oraz pracowników niepełnosprawnych oraz do uprawnionych po nich osób zgodnie z prawem krajowym i/lub praktyką krajową.

Artykuł 7

Zakres przedmiotowy

1 Niniejszy rozdział stosuje się do:

- a) systemów zabezpieczenia społecznego pracowników zapewniających ochronę przed następującymi rodzajami ryzyka:
 - i) chorobą;
 - ii) inwalidztwem;
 - iii) starością, w tym wcześniejszym przejściem na emeryturę;
 - iv) wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;
 - v) bezrobociem;
- b) systemów zabezpieczenia społecznego pracowników przewidujących inne świadczenia socjalne, pieniężne lub rzeczowe, a zwłaszcza świadczenia w razie śmierci żywiciela rodziny i zasiłki rodzinne, jeżeli świadczenia te stanowią świadczenia wypłacane przez pracodawcę pracownikowi z tytułu zatrudniania tego ostatniego.

2. Niniejszy rozdział stosuje się również do systemów zabezpieczenia społecznego szczególnych kategorii pracowników, takich jak urzędnicy państwowi, jeżeli świadczenia należne w ramach systemu zabezpieczenia społecznego wypłacane są z tytułu stosunku pracy z pracodawcą państwowym. Fakt, że system taki stanowi część powszechnego ustawowego systemu zabezpieczenia społecznego, pozostaje bez uszczerbku dla tej kwestii.

Artykuł 8

Wyłączenia z zakresu przedmiotowego

1. Niniejszego rozdziału nie stosuje się do:

- a) indywidualnych umów osób prowadzących działalność na własny rachunek;
- b) systemów obejmujących tylko jedną osobę w przypadku osób prowadzących działalność na własny rachunek;
- c) umów ubezpieczenia, których stroną nie jest pracodawca, w przypadku pracowników najemnych;
- d) fakultatywnych przepisów systemów zabezpieczenia społecznego pracowników, które adresowane są indywidualnie w celu zapewnienia im:
 - i) świadczeń uzupełniających; albo
 - ii) możliwości wyboru daty, od której udzielane będą zwykle świadczenia dla osób prowadzących działalność na własny rachunek lub wyboru między kilkoma świadczeniami;

- e) systemów zabezpieczenia społecznego pracowników w zakresie, w jakim są one finansowane ze składek wpłacanych dobrowolnie przez samych pracowników.

2. Niniejszy rozdział nie stanowi przeszkody dla pracodawców w przyznaniu osobom, które osiągnęły już wiek emerytalny konieczny do przyznania im emerytury w ramach zabezpieczenia społecznego pracowników, lecz nie osiągnęły jeszcze wieku emerytalnego koniecznego do otrzymania emerytury ustawowej, dodatku do emerytury, którego celem jest wyrównanie lub częściowe wyrównanie całkowitej kwoty świadczenia wypłacanego tym osobom w stosunku do kwoty wypłacanej osobom płci przeciwnej w identycznej sytuacji, które osiągnęły już ustawowy wiek emerytalny, do czasu gdy osoby korzystające z dodatku osiągną ustawowy wiek emerytalny.

Artykuł 9

Przykłady dyskryminacji

1. Do przepisów sprzecznych z zasadą równego traktowania należą przepisy, które posługują się pojęciem płci bezpośrednio lub pośrednio, jeżeli chodzi o:

- a) określenie osób, które mogą być objęte systemem zabezpieczenia społecznego pracowników;
- b) ustalenie obowiązkowego lub dobrowolnego charakteru uczestnictwa w systemie zabezpieczenia społecznego pracowników;
- c) ustanowienie różnych reguł dotyczących wieku przystąpienia do systemu lub minimalnego okresu zatrudnienia lub członkostwa w systemie, który jest niezbędny do uzyskania wynikających z niego świadczeń;
- d) ustanowienie różnych reguł – z wyjątkiem przypadków przewidzianych w lit. h) oraz j) – w odniesieniu do zwrotu składek w sytuacji, gdy pracownik występuje z systemu bez spełnienia warunków umożliwiających mu uzyskanie odroczonego prawa do świadczeń długookresowych;
- e) ustalenie różnych warunków przyznania świadczeń lub ograniczenie takich świadczeń do pracowników jednej płci;
- f) ustanowienie różnego wieku emerytalnego;
- g) zawieszenie zachowania lub nabycia praw w okresach urlopu macierzyńskiego lub urlopu ze względów rodzinnych, przysługujących ustawowo lub na podstawie umowy i za które wynagrodzenie jest wypłacane przez pracodawcę;
- h) określenie różnej wysokości świadczeń, chyba że w koniecznym zakresie trzeba wziąć pod uwagę elementy rachunku kalkulacyjnego, które są różne dla każdej płci w przypadku systemów o zdefiniowanej składce; w przypadku systemów o zdefiniowanym świadczeniu niektóre elementy mogą się między sobą różnić, jeżeli różnice kwotowe są wynikiem stosowania czynników aktuarialnych różnicujących ze względu na płeć w czasie gdy wdrażane jest finansowanie funduszu;

- i) ustalanie różnych wysokości składek pracowników;
- ii) najpóźniej do czasu, gdy zasada równego traktowania zostanie określona przez dyrektywę;
- j) ustalanie różnych wysokości składek pracodawców, z wyjątkiem:
 - i) systemów o zdefiniowanej składce, jeżeli ich celem jest wyrównywanie wysokości ostatecznego świadczenia lub jego częściowe wyrównanie w odniesieniu do obu płci;
 - ii) systemów o zdefiniowanym świadczeniu, w których składki pracodawcy mają na celu zapewnienie współmierności funduszy koniecznych do pokrycia kosztów zdefiniowanych świadczeń;
- k) określenie różnych zasad lub zasad stosujących się tylko do pracowników określonej płci – z wyjątkiem przypadków przewidzianych w lit. h) oraz j) – w odniesieniu do zagwarantowania lub zachowania prawa do świadczeń odroczonech, kiedy pracownik występuje z systemu.

2. Jeżeli przyznanie świadczeń objętych niniejszym rozdziałem pozostawione jest do uznania organów zarządzających systemem, organy te zapewniają zgodność z zasadą równego traktowania.

Artykuł 10

Wprowadzenie w życie w odniesieniu do osób prowadzących działalność na własny rachunek

1. Państwa Członkowskie podejmują niezbędne działania w celu zapewnienia, aby przepisy dotyczące systemów zabezpieczenia społecznego pracowników, które odnoszą się do osób prowadzących działalność na własny rachunek i które są sprzeczne z zasadą równego traktowania, zostały zmienione najpóźniej do dnia 1 stycznia 1993 r., a w przypadku Państw Członkowskich, których przystąpienie miało miejsce po tej dacie, do dnia, w którym dyrektywa 86/378/EWG zaczęła być stosowana na ich terytorium.

2. Przepisy niniejszego rozdziału nie wykluczają, aby prawa i obowiązki dotyczące okresu podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego pracowników odnoszącemu się do osób prowadzących działalność na własny rachunek, istniejące przed zmianą tego systemu, podlegały w dalszym ciągu przepisom obowiązującym w tym okresie.

Artykuł 11

Możliwość odroczenia w przypadku osób prowadzących działalność na własny rachunek

W odniesieniu do systemów zabezpieczenia społecznego pracowników, odnoszących się do osób prowadzących działalność na własny rachunek, Państwa Członkowskie mogą odroczyć obowiązkowe stosowanie zasady równego traktowania w odniesieniu do:

- a) ustalenia wieku emerytalnego dla celów przyznania rent starczych lub emerytur oraz mogących z tego wypływać skutków w odniesieniu do innych świadczeń, do ich wyboru:
 - i) do czasu, kiedy zasada równego traktowania zostanie wprowadzona w systemach ustawowych; albo

Artykuł 12

Działanie wsteczne

1. Jakiegokolwiek środki wykonawcze w odniesieniu do niniejszego rozdziału, dotyczące pracowników, obejmują wszystkie świadczenia w ramach systemów zabezpieczenia społecznego pracowników wynikające z okresów zatrudnienia po dniu 17 maja 1990 r. i mają zastosowanie z mocą wsteczną do tej daty, z wyjątkiem pracowników lub innych osób zgłaszających roszczenia w tej kwestii, którzy przed tą datą wszczęli postępowanie sądowe lub zgłosili równorzędne roszczenie, zgodnie z prawem krajowym. W takim przypadku środki wykonawcze mają zastosowanie z mocą wsteczną do dnia 8 kwietnia 1976 r. oraz obejmują wszelkie świadczenia wynikające z okresów zatrudnienia następujących po tej dacie. W przypadku Państw Członkowskich, które przystąpiły do Wspólnoty po dniu 8 kwietnia 1976 r. a przed 17 maja 1990 r., data ta zostanie zastąpiona datą rozpoczęcia stosowania art. 141 Traktatu na ich terytorium.

2. Ustęp 1 zdanie drugie nie stanowi przeszkody dla stosowania przepisów krajowych odnoszących się do przedawnienia roszczeń wobec pracowników lub innych osób zgłaszających roszczenia w tej kwestii, którzy wszczęli postępowanie sądowe lub zgłosili równorzędne roszczenie, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym przed dniem 17 maja 1990 r., pod warunkiem że nie są one mniej korzystne dla tego rodzaju roszczeń niż dla podobnych roszczeń krajowych oraz nie uniemożliwiają w praktyce wykonania praw przyznanych przez prawo wspólnotowe.

3. Dla Państw Członkowskich, których przystąpienie miało miejsce po dniu 17 maja 1990 r. i które w dniu 1 stycznia 1994 r. były Umawiającą się Stroną Porozumienia w sprawie Europejskiego Obszaru Gospodarczego, datę 17 maja 1990 r., określoną w ust. 1 zdanie pierwsze, zastępuje się datą 1 stycznia 1994 r.

4. W przypadku innych Państw Członkowskich, których przystąpienie miało miejsce po dniu 17 maja 1990 r., datę 17 maja 1990 r. określoną w ust. 1 i 2, zastępuje się datą rozpoczęcia stosowania art. 141 Traktatu na ich terytorium.

Artykuł 13

Elastyczny wiek emerytalny

W przypadku gdy kobiety i mężczyźni mogą występować z roszczeniem elastycznego ustalenia wieku emerytalnego na tych samych warunkach, nie uważa się tego za sprzeczne z niniejszym rozdziałem.

ROZDZIAŁ 3

Równe traktowanie w zakresie dostępu do zatrudnienia, szkolenia zawodowego i awansu zawodowego oraz warunków pracy

Artykuł 14

Zakaz dyskryminacji

1. Zakazuje się wszelkiej bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji ze względu na płeć w sektorze prywatnym i publicznym, w tym w instytucjach publicznych, w odniesieniu do:

- a) warunków dostępu do zatrudnienia, do prowadzenia działalności na własny rachunek oraz wykonywania zawodu, w tym kryteriów selekcji i warunków rekrutacji, niezależnie od rodzaju działalności i na wszystkich szczeblach hierarchii zawodowej, włącznie z awansem zawodowym;
- b) dostępu do wszystkich rodzajów i szczebli doradztwa zawodowego, szkolenia zawodowego, doskonalenia i przekwalifikowywania pracowników, w tym praktycznego doświadczenia zawodowego;
- c) warunków zatrudnienia i pracy, w tym zwolnień, a także wynagrodzenia, jak przewidziano w art. 141 Traktatu;
- d) członkostwa i uczestniczenia w organizacji pracowników lub pracodawców bądź w jakiegokolwiek organizacji, której członkowie wykonują określony zawód, łącznie z korzyściami, jakie dają tego typu organizacje.

2. W odniesieniu do dostępu do zatrudnienia, w tym do prowadzącego do niego szkolenia, Państwa Członkowskie mogą postanowić, że odmiennie traktowanie ze względu na cechy związane z płcią nie stanowi dyskryminacji, jeżeli ze względu na rodzaj danej działalności zawodowej lub warunki jej wykonywania cecha taka jest prawdziwym i determinującym wymogiem zawodowym, pod warunkiem że cel takiego odmiennego traktowania jest zgodny z prawem, a wymóg jest proporcjonalny.

Artykuł 15

Powrót z urlopu macierzyńskiego

Kobieta przebywająca na urlopie macierzyńskim jest uprawniona, po jego zakończeniu, do powrotu do swojej pracy lub na równorzędne stanowisko na warunkach nie mniej dla niej korzystnych i do korzystania z jakiegokolwiek poprawy warunków pracy, do której byłaby uprawniona w trakcie swojej nieobecności.

Artykuł 16

Urlop ojcowski i adopcyjny

Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla prawa Państw Członkowskich do uznawania odrębnych praw do urlopu ojcowskiego i/lub adopcyjnego. Państwa Członkowskie, które uznają takie prawa, podejmują niezbędne środki w celu ochrony pracujących kobiet i mężczyzn przed zwolnieniem z powodu wykonywania tych praw i zapewniają, aby po zakończeniu

takiego urlopu byli oni uprawnieni do powrotu do swojej pracy lub na równorzędne stanowisko na warunkach nie mniej dla nich korzystnych, oraz do korzystania z jakiegokolwiek poprawy warunków pracy, do której byliby oni uprawnieni w trakcie swojej nieobecności.

TYTUŁ III

PRZEPISY HORYZONTALNE

ROZDZIAŁ 1

Środki prawne i wykonanie

Sekcja 1

Środki prawne

Artykuł 17

Ochrona praw

1. Państwa Członkowskie zapewniają, aby wszystkie osoby, które uważają się za pokrzywdzone w swoich prawach poprzez niestosowanie do nich zasady równego traktowania, mogły dochodzić swoich roszczeń, wynikających z niniejszej dyrektywy, przed sądem po ewentualnym zwróceniu się do innych właściwych organów, jak również, o ile Państwa te uznają to za właściwe, po wykorzystaniu procedury pojednawczej, nawet wówczas gdy zakończeniu uległ stosunek, w ramach którego dyskryminacja miała mieć miejsce.

2. Państwa Członkowskie zapewniają, aby stowarzyszenia, organizacje lub inne osoby prawne, które zgodnie z kryteriami określonymi w ustawodawstwie krajowym mają interes prawny w zapewnieniu przestrzegania przepisów niniejszej dyrektywy, mogły brać udział w postępowaniach sądowych lub administracyjnych mających na celu realizację uprawnień wynikających z niniejszej dyrektywy w imieniu tych osób albo na ich rzecz za ich zgodą.

3. Ustępy 1 i 2 pozostają bez uszczerbku dla krajowych przepisów dotyczących terminów dochodzenia roszczeń z tytułu zasady równego traktowania.

Artykuł 18

Zadośćuczynienie lub odszkodowanie

Państwa Członkowskie wprowadzają do swoich krajowych porządków prawnych środki niezbędne do zapewnienia faktycznego i skutecznego zadośćuczynienia lub odszkodowania z tytułu krzywdy lub szkody doznanej przez osobę w wyniku dyskryminacji płciowej, zgodnie z przepisami Państw Członkowskich, przy czym musi się to odbywać w sposób odstraszający i proporcjonalny do poniesionej szkody. Maksymalna wysokość takiego zadośćuczynienia lub odszkodowania może być ustalona jedynie w przypadkach, w których pracodawca może dowieść, że szkoda doznana przez starającego się o pracę, powstała w wyniku dyskryminacji w rozumieniu niniejszej dyrektywy, polega jedynie na tym, że nastąpiła odmowa uwzględnienia jego podania o pracę.

Sekcja 2

Ciężar dowodu

Artykuł 19

Ciężar dowodu

1. Państwa Członkowskie podejmą takie działania, które są niezbędne, zgodnie z ich krajowymi systemami sądowymi, w celu zapewnienia, aby – jeżeli osoby, które uznają się za poszkodowane z powodu niezastosowania do nich zasady równego traktowania, uprawdopodobnią przed sądem lub innym właściwym organem okoliczności pozwalające domniemywać istnienie bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji – do pozwanego należało udowodnienie, że nie nastąpiło naruszenie zasady równego traktowania.

2. Ustęp 1 nie stanowi przeszkody, aby Państwa Członkowskie wprowadziły reguły dowodowe korzystniejsze dla powoda.

3. Państwa Członkowskie mogą odstąpić od stosowania ust. 1 do postępowań, w których ustalenie stanu faktycznego należy do sądu lub innego właściwego organu.

4. Ustępy 1, 2 i 3 stosuje się również do:

- a) sytuacji objętych art. 141 Traktatu oraz – w zakresie, w jakim dotyczy to dyskryminacji ze względu na płeć – objętych przepisami dyrektyw 92/85/EWG i 96/34/WE;
- b) każdego postępowania cywilnego lub administracyjnego, dotyczącego sektora publicznego lub prywatnego, które przewiduje środki zadośćuczynienia zgodnie z prawem krajowym, stosownie do kwestii, o których mowa w lit. a), z wyjątkiem postępowań pozasądowych o charakterze dobrowolnym albo przewidzianych w prawie krajowym.

5. Niniejszego artykułu nie stosuje się do postępowań karnych, chyba że Państwa Członkowskie postanowią inaczej.

ROZDZIAŁ 2

Promocja równego traktowania – dialog

Artykuł 20

Organy ds. równości

1. Państwa Członkowskie wskazują i podejmują niezbędne ustalenia dotyczące utworzenia organu lub organów do spraw promowania, analizowania, monitorowania i wspierania równego traktowania wszystkich osób bez dyskryminacji ze względu na płeć. Organy te mogą stanowić część agencji odpowiedzialnych na szczeblu krajowym za ochronę praw człowieka lub ochronę praw jednostki.

2. Państwa Członkowskie zapewniają, aby do kompetencji tych organów należały:

- a) bez uszczerbku dla praw ofiar oraz stowarzyszeń, organizacji i innych osób prawnych, o których mowa w art. 17 ust. 2, świadczenie niezależnej pomocy ofiarom dyskryminacji we wnoszeniu skarg w sprawach o dyskryminację;

b) prowadzenie niezależnych badań dotyczących dyskryminacji;

c) publikowanie niezależnych sprawozdań i wydawanie zaleceń na temat wszystkich problemów związanych z taką dyskryminacją;

d) na odpowiednim szczeblu wymiana dostępnych informacji z właściwymi organami europejskimi, takimi jak przyszły Europejski Instytut ds. Równości Płci.

Artykuł 21

Dialog społeczny

1. Zgodnie z krajową tradycją i krajową praktyką Państwa Członkowskie podejmują odpowiednie działania promujące dialog społeczny pomiędzy partnerami społecznymi w celu wspierania równego traktowania, w tym, na przykład, poprzez monitorowanie praktyk w miejscu pracy oraz przy dostępie do zatrudnienia, szkolenia zawodowego i awansu zawodowego, a także poprzez monitorowanie układów zbiorowych, kodeksy postępowania, badania lub wymianę doświadczeń i dobrych praktyk.

2. Zgodne z krajową tradycją i krajową praktyką Państwa Członkowskie zachęcają partnerów społecznych, nie naruszając ich autonomii, do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz elastycznego czasu pracy w celu ułatwienia godzenia życia prywatnego i zawodowego, a także do zawierania na właściwym poziomie porozumień ustanawiających zasady niedyskryminacji w dziedzinach określonych w art. 1, które wchodzą w zakres rokowań zbiorowych. Porozumienia te muszą być zgodne z przepisami niniejszej dyrektywy oraz właściwymi krajowymi przepisami wykonawczymi.

3. Państwa Członkowskie, zgodnie z prawem krajowym, układami zbiorowymi lub praktyką, zachęcają pracodawców do promowania równego traktowania kobiet i mężczyzn w planowy i systematyczny sposób w miejscu pracy, w zakresie dostępu do zatrudnienia, szkolenia zawodowego i awansu zawodowego.

4. W tym celu pracodawcy są wspierani w zapewnianiu pracownikom lub ich przedstawicielom, w odpowiednio regularnych odstępach czasu, właściwych informacji dotyczących równego traktowania kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwie.

Informacje takie mogą obejmować przegląd danych dotyczących proporcji pomiędzy kobietami i mężczyznami na różnych szczeblach organizacji, ich wynagrodzenia i różnic w wynagrodzeniach oraz możliwych środków poprawy sytuacji we współpracy z przedstawicielami pracowników.

Artykuł 22

Dialog z organizacjami pozarządowymi

Państwa Członkowskie zachęcają do dialogu z właściwymi organizacjami pozarządowymi, które mają, zgodnie z ich prawem krajowym i praktyką, interes prawny w przyczynianiu

się do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, w celu promowania zasady równego traktowania.

ROZDZIAŁ 3

Ogólne przepisy horyzontalne

Artykuł 23

Zgodność

Państwa Członkowskie podejmują wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, aby:

- a) wszelkie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne sprzeczne z zasadą równego traktowania zostały uchylone;
- b) przepisy sprzeczne z zasadą równego traktowania zawarte w indywidualnych lub zbiorowych umowach lub porozumieniach, regulaminach przedsiębiorstw lub zasadach dotyczących wolnych zawodów i organizacji pracowników i pracodawców, a także wszelkie inne ustalenia zostały lub mogły zostać uznane za nieważne lub zostały zmienione;
- c) systemy zabezpieczenia społecznego pracowników zawierające takie przepisy nie mogły zostać zatwierdzone lub przedłużone w drodze środków administracyjnych.

Artykuł 24

Ochrona przed represjami

Państwa Członkowskie wprowadzają do swoich krajowych systemów prawnych takie środki, które są konieczne do ochrony pracowników, w tym pracowników będących przedstawicielami pracowników, przewidzianych przez ustawodawstwo lub praktykę krajową, przed zwolnieniem lub innym niekorzystnym traktowaniem przez pracodawcę w odpowiedzi na skargę wniesioną w przedsiębiorstwie lub jakiegokolwiek postępowanie sądowe mającą na celu zapewnienie zgodności z zasadą równego traktowania.

Artykuł 25

Sankcje

Państwa Członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji stosowanych wobec naruszeń przepisów krajowych przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy i podejmują wszelkie niezbędne środki dla zapewnienia ich stosowania. Sankcje, które mogą obejmować wypłacenie odszkodowania ofierze, muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszać. Państwa Członkowskie powiadomią o tych przepisach Komisję najpóźniej do dnia 5 października 2005 r. i powiadomiam ją niezwłocznie o wszelkich ich kolejnych zmianach.

Artykuł 26

Zapobieganie dyskryminacji

Państwa Członkowskie zachęcają, zgodnie z prawem krajowym, układami zbiorowymi lub praktyką, pracodawców oraz osoby

odpowiedzialne za dostęp do szkolenia zawodowego do podejmowania skutecznych środków służących zapobieganiu wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, w szczególności molestowaniu oraz molestowaniu seksualnemu w miejscu pracy, w dostępie do zatrudnienia, szkoleniu zawodowym i awansie zawodowym.

Artykuł 27

Minimalne wymogi

1. Państwa Członkowskie mogą wprowadzać lub utrzymywać przepisy bardziej korzystne dla zapewnienia ochrony zasady równego traktowania od przepisów ustanowionych w niniejszej dyrektywie.
2. Wprowadzenie w życie niniejszej dyrektywy nie może w żadnych okolicznościach stanowić wystarczającej podstawy do obniżenia poziomu ochrony pracowników w dziedzinach, do których ma ona zastosowanie, bez uszczerbku dla prawa Państw Członkowskich do reagowania na zmiany sytuacji poprzez wprowadzenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, które różnią się od przepisów obowiązujących w chwili notyfikacji niniejszej dyrektywy, pod warunkiem że przepisy niniejszej dyrektywy są przestrzegane.

Artykuł 28

Stosunek do przepisów wspólnotowych i krajowych

1. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla przepisów dotyczących ochrony kobiet, w szczególności w okresie ciąży i macierzyństwa.
2. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla przepisów dyrektywy 96/34/WE oraz dyrektywy 92/85/EWG.

Artykuł 29

Uwzględnianie problematyki płci w przepisach, politykach i działaniach

Przy formułowaniu i wprowadzaniu w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, polityk i działań w dziedzinach określonych w niniejszej dyrektywie Państwa Członkowskie aktywnie uwzględniają cel, jakim jest równość kobiet i mężczyzn.

Artykuł 30

Rzeczpospolite informacjami

Państwa Członkowskie zapewniają, aby środki podjęte zgodnie z niniejszą dyrektywą oraz przepisy już obowiązujące zostały podane do wiadomości wszystkich zainteresowanych osób, za pomocą wszelkich odpowiednich środków i, tam gdzie jest to stosowne, w miejscu pracy.

TYTUŁ IV

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 31

Sprawozdania

1. Do dnia 15 lutego 2011 r. Państwa Członkowskie przekazują Komisji wszystkie informacje niezbędne jej do sporządzenia sprawozdania dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie stosowania niniejszej dyrektywy.

2. Bez uszczerbku dla ust. 1 Państwa Członkowskie przekazują Komisji co cztery lata teksty wszelkich środków przyjętych zgodnie z art. 141 ust. 4 Traktatu, a także sprawozdania w sprawie tych środków i wprowadzania ich w życie. Na podstawie tych informacji Komisja przyjmuje i publikuje co cztery lata sprawozdanie zawierające ocenę porównawczą wszystkich środków w świetle deklaracji nr 28 załączonej do Aktu końcowego Traktatu z Amsterdamu.

3. Państwa Członkowskie dokonują oceny dziedzin działalności zawodowej, o których mowa w art. 14 ust. 2, w celu podjęcia decyzji, w świetle rozwoju sytuacji społecznej, czy utrzymanie przedmiotowych wyłączeń jest uzasadnione. O wynikach tej oceny powiadamiają okresowo Komisję, nie rzadziej jednak niż co 8 lat.

Artykuł 32

Przegląd

Najpóźniej do 15 lutego 2013 r. Komisja dokona przeglądu funkcjonowania niniejszej dyrektywy oraz, w razie potrzeby, zaproponuje wprowadzenie zmian, które uzna za niezbędne.

Artykuł 33

Wykonanie

Państwa Członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy nie później niż dnia 15 sierpnia 2008 r. lub zapewniają, aby do tej daty przedstawiciele pracodawców i pracowników wprowadzili odpowiednie przepisy w drodze porozumienia. Jeżeli jest to konieczne ze względu na szczególne trudności, jakie napotykają Państwa Członkowskie, mogą one uzyskać dodatkowo jeden rok na wykonanie niniejszej dyrektywy. Państwa Członkowskie podejmują wszelkie niezbędne kroki umożliwiające im zagwarantowanie osiągnięcia wyników określonych w niniejszej dyrektywie. Państwa Członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji teksty tych przepisów.

Przepisy przyjmowane przez Państwa Członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Przepisy te zawierają również stwierdzenie, że odniesienia w istniejących przepisach ustawowych, wykonawczych i administracyjnych do dyrektyw uchylonych niniejszą dyrektywą należy traktować jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Państwa Członkowskie określają metody dokonywania takich odniesień oraz sposób, w jaki stwierdzenie to zostanie sformułowane.

Obowiązek transpozycji niniejszej dyrektywy do prawa krajowego ogranicza się do tych przepisów, które wprowadzają istotne zmiany w stosunku do wcześniejszych dyrektyw. Obowiązek transpozycji przepisów niezmienionych w istotny sposób wynika z wcześniejszych dyrektyw.

Państwa Członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 34

Uchylenie

1. Ze skutkiem od dnia 15 sierpnia 2009 r. uchyla się dyrektywy 75/117/EWG, 76/207/EWG, 86/378/EWG i 97/80/WE, bez uszczerbku dla obowiązków Państw Członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania dyrektyw wymienionych w załączniku I część B.

2. Odniesienia do uchylonych dyrektyw traktuje się jako odniesienia do niniejszej dyrektywy i odczytuje zgodnie z tabelą korelacji zamieszczoną w załączniku II.

Artykuł 35

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 36

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu, dnia 5 lipca 2006 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

J. BORRELL FONTELLES
Przewodniczący

W imieniu Rady
P. LEHTOMÄKI
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

CZĘŚĆ A

Uchylone dyrektywy wraz z ich kolejnymi zmianami

Dyrektywa Rady 75/117/EWG	Dz.U. L 45 z 19.2.1975, str. 19
Dyrektywa Rady 76/207/EWG	Dz.U. L 39 z 14.2.1976, str. 40
Dyrektywa 2002/73/WE Parlamentu Europejskiego i Rady	Dz.U. L 269 z 5.10.2002, str. 15
Dyrektywa Rady 86/378/EWG	Dz.U. L 225 z 12.8.1986, str. 40
Dyrektywa Rady 96/97/WE	Dz.U. L 46 z 17.2.1997, str. 20
Dyrektywa Rady 97/80/WE	Dz.U. L 14 z 20.1.1998, str. 6
Dyrektywa Rady 98/52/WE	Dz.U. L 205 z 22.7.1998, str. 66

CZĘŚĆ B

Wykaz terminów transpozycji do prawa krajowego i dat stosowania

(określony w art. 34 ust. 1)

Dyrektywa	Termin transpozycji	Data stosowania
Dyrektywa 75/117/EWG	19.2.1976	
Dyrektywa 76/207/EWG	14.8.1978	
Dyrektywa 86/378/EWG	1.1.1993	
Dyrektywa 96/97/WE	1.7.1997	17.5.1990 w odniesieniu do pracowników, z wyjątkiem pracowników lub osób występujących w ich imieniu, którzy przed tym dniem wszczęli postępowania sądowe lub zgłosili równorzędne roszczenie, zgodnie z prawem krajowym. Artykuł 8 dyrektywy 86/378/EWG – najpóźniej 1.1.1993. Artykuł 6 ust. 1 lit. i) tiret pierwsze dyrektywy 86/378/EWG – najpóźniej 1.1.1999.
Dyrektywa 97/80/WE	1.1.2001	W odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – 22.7.2001.
Dyrektywa 98/52/WE	22.7.2001	
Dyrektywa 2002/73/WE	5.10.2005	

ZAŁĄCZNIK II

Tabela korelacji

Dyrektywa 75/117/EWG	Dyrektywa 76/207/EWG	Dyrektywa 86/378/EWG	Dyrektywa 97/80/WE	Niniejsza dyrektywa
—	Artykuł 1 ust. 1	Artykuł 1	Artykuł 1	Artykuł 1
—	Artykuł 1 ust. 2	—	—	—
—	Artykuł 2 ust. 2 tiret pierwsze	—	—	Artykuł 2 ust. 1 lit. a)
—	Artykuł 2 ust. 2 tiret drugie	—	Artykuł 2 ust. 2	Artykuł 2 ust. 1 lit. b)
—	Artykuł 2 ust. 2 tiret trzecie i czwarte	—	—	Artykuł 2 ust. 1 lit. c) i d)
—	—	—	—	Artykuł 2 ust. 1 lit. e)
—	—	Artykuł 2 ust. 1	—	Artykuł 2 ust.1 lit. f)
—	Artykuł 2 ust. 3 i 4 oraz art. 2 ust. 7 akapit trzeci	—	—	Artykuł 2 ust. 2
—	Artykuł 2 ust. 8	—	—	Artykuł 3
Artykuł 1	—	—	—	Artykuł 4
—	—	Artykuł 5 ust. 1	—	Artykuł 5
—	—	Artykuł 3	—	Artykuł 6
—	—	Artykuł 4	—	Artykuł 7 ust. 1
—	—	—	—	Artykuł 7 ust. 2
—	—	Artykuł 2 ust. 2	—	Artykuł 8 ust. 1
—	—	Artykuł 2 ust. 3	—	Artykuł 8 ust. 2
—	—	Artykuł 6	—	Artykuł 9
—	—	Artykuł 8	—	Artykuł 10
—	—	Artykuł 9	—	Artykuł 11
—	—	(Artykuł 2 dyrektywy 96/97/WE)	—	Artykuł 12
—	—	Artykuł 9a	—	Artykuł 13
—	Artykuł 2 ust. 1 i art. 3 ust. 1	—	Artykuł 2 ust. 1	Artykuł 14 ust. 1
—	Artykuł 2 ust. 6	—	—	Artykuł 14 ust. 2
—	Artykuł 2 ust. 7 akapit drugi	—	—	Artykuł 15
—	Artykuł 2 ust. 7 akapit czwarty zdanie drugie i trzecie	—	—	Artykuł 16
Artykuł 2	Artykuł 6 ust. 1	Artykuł 10	—	Artykuł 17 ust. 1
—	Artykuł 6 ust. 3	—	—	Artykuł 17 ust. 2
—	Artykuł 6 ust. 4	—	—	Artykuł 17 ust. 3

Dyrektywa 75/117/EWG	Dyrektywa 76/207/EWG	Dyrektywa 86/378/EWG	Dyrektywa 97/80/WE	Niniejsza dyrektywa
—	Artykuł 6 ust. 2	—	—	Artykuł 18
—	—	—	Artykuły 3 i 4	Artykuł 19
—	Artykuł 8a	—	—	Artykuł 20
—	Artykuł 8b	—	—	Artykuł 21
—	Artykuł 8c	—	—	Artykuł 22
Artykuły 3 i 6	Artykuł 3 ust. 2 lit. a)	—	—	Artykuł 23 lit. a)
Artykuł 4	Artykuł 3 ust. 2 lit. b)	Artykuł 7 lit. a)	—	Artykuł 23 lit. b)
—	—	Artykuł 7 lit. b)	—	Artykuł 23 lit. c)
Artykuł 5	Artykuł 7	Artykuł 11	—	Artykuł 24
Artykuł 6	—	—	—	—
—	Artykuł 8d	—	—	Artykuł 25
—	Artykuł 2 ust. 5	—	—	Artykuł 26
—	Artykuł 8e ust. 1	—	Artykuł 4 ust. 2	Artykuł 27 ust. 1
—	Artykuł 8e ust. 2	—	Artykuł 6	Artykuł 27 ust. 2
—	Artykuł 2 ust. 7 akapit pierwszy	Artykuł 5 ust. 2	—	Artykuł 28 ust. 1
—	Artykuł 2 ust. 7 akapit czwarty zdanie pierwsze	—	—	Artykuł 28 ust. 2
—	Artykuł 1 ust. 1a	—	—	Artykuł 29
Artykuł 7	Artykuł 8	—	Artykuł 5	Artykuł 30
Artykuł 9	Artykuł 10	Artykuł 12 ust. 2	Artykuł 7 akapit czwarty	Artykuł 31 ust. 1 i 2
—	Artykuł 9 ust. 2	—	—	Artykuł 31 ust. 3
—	—	—	—	Artykuł 32
Artykuł 8	Artykuł 9 ust. 1 akapit pierwszy oraz art. 9 ust. 2 i 3	Artykuł 12 ust. 1	Artykuł 7 akapity pierwszy, drugi i trzeci	Artykuł 33
—	Artykuł 9 ust. 1 akapit drugi	—	—	—
—	—	—	—	Artykuł 34
—	—	—	—	Artykuł 35
—	—	—	—	Artykuł 36
—	—	Załącznik	—	—